

Mátyus András

joghallgató

Szégedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Civilisztikai Tudományok Intézete

A SÉRELEMDÍJ FUNKCIÓ-ANALÍZISE*

Debreceni Jogi Műhely, 2020. évi (XVII. évfolyam) 3-4. szám (2020. december 30.)

DOI 10.24169/DJM/2020/3-4/9

Abstract: Replacing the legal institution for non-pecuniary damages burdensome by previous theoretical and practical contradictions, Act V of 2013 (Civil Code) introduces damage charges as a separate sanction for violation of personal rights, which has dual functions: on the one hand, it aims for the person being injured in its personal rights receive a monetary allowance that approximates or compensates for the non-material damage suffered. On the other hand, it can also be considered as a punishment under private law for the prevention of similar infringements, as a deterrent.

According to the intended interpretation, the damage charge can only be applied if it is able to fulfill its function, i.e. if no non-pecuniary damage can be detected for which the damage charge is intended for proportional compensation (primarily), it has no place at all since in the case of infringements leaving the personality untouched, only the punitive function would be exercised, which is completely incompatible with the inherently remedial, corrective nature of private law. According to the unanimous opinion of the legal literature, the compensatory function should have priority and private punishment only take precedence of a secondary nature. On the basis of my work, it is noticeable that judges also consider damage charges as a legal instrument to repair the immaterial injuries suffered and to compensate for the lost pleasures of life, and to not order it upon preventive reasons solely, but in the plurality of cases, preventive function is being evaluated as a factor enhancing the amount of the damage. In my study, I wish to analyze from several aspects, how the dual function of the damage charge is assessed by the courts concerning present cases, by highlighting which nature is protruding concerning the amount or the legal basis. As the research is basically empirical, I will examine through as many judgments as possible, what aspects the courts evaluate in the framework of the compensational (e.g.: physical injuries, mental changes, age, family life of the victim, change in lifestyle, etc.) and of the preventive function (e.g. the gravity of the infringement, its protracted nature, etc.). Finally, I would like to answer the central question of my thesis: what function does practice attribute to the payment of damage charges.

Keywords: damage charges, function, analysis, compensation, prevention, non-pecuniary damage, empirical research

Absztrakt: A 2013. évi V. törvény (Ptk.) – felváltta a korábbi, elméleti és gyakorlati ellentmondásokról terhes *nem vagyoni kártérítés* jogintézményét – a személyiségi jogok megsértésének önálló szankciójaként vezeti be a *sérelemdíjat*, mely kettős funkcióval bír: egyrészt célja az, hogy akit személyiségi jogában megsértettek, olyan pénzbeli juttatásban részesüljön, amely az elszenvedett nem vagyoni sérelmeket

* „AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-19-2 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

hozzávetőlegesen kiegyensúlyozza, kompenzálja. Másrészt magánjogi büntetésnek is tekinthető a hasonló jogsértések megelőzése érdekében, preventív jelleggel.

A cél szerinti értelmezés szerint a sérelemdíj csak akkor kerülhet alkalmazásra, ha az képes betölteni a funkcióját, vagyis ha nem mutatható ki olyan nem vagyoni sérelem, amely arányos jóvátételére (elsődlegesen) hivatott lenne a sérelemdíj, akkor egyáltalán nincs helye megítélésének, hiszen a személyiséget érintetlenül hagyó jogsértések esetében kizárólag a büntető funkció érvényesülne, ami teljesen összeegyeztethetetlen a magánjog eredendően helyreállító, kiigazító jellegével.

A jogirodalom egyöntetű véleménye szerint az elsőbbség a kompenzációs funkcióé kell, hogy legyen és csak másodlagos helyet foglalhat el a magánjogi büntetés jelleg. Munkám alapján elmondható, hogy sérelemdíjra a bírák is elsősorban az elszenvedett immateriális sérelmeket orvosló, az elvesztett életörömök pótlására szolgáló jogintézményként tekintenek és azt kizárólag preventív céllal nem ítélik meg, hanem az esetek döntő részében a prevenció funkció a marasztalás összegét emelő tényezőként kerül értékelésre.

Tanulmányomban több szempontból kívánom elemezni, hogy a sérelemdíj kettős funkcióját a bíróságok hogyan értékelik az előttük fekvő ügyekben, melyik jelleg domborodik ki az összecszerűség és melyik a jogalap kapcsán. Lévén a kutatás alapvetően empirikus jellegű, ezért minél több ítélet feldolgozásán keresztül vizsgálom, hogy, milyen szempontokat értékel a judikatúra a kompenzációs (pl.: elszenvedett testi sérülések, lelki változások, életkor, a sértett családi élete, életvitel megváltozása stb...) és milyen szempontokat a prevenció funkció (pl.: jogsértés súlya, elhúzódozó jellege stb...) keretében. Végül meg kívánom válaszolni dolgozatom központi kérdését, vagyis: milyen funkciót tulajdonít a gyakorlat a sérelemdíjnak.

Kulcsszavak: sérelemdíj, funkció, analízis, kompenzáció, prevenció, nem vagyoni kár, empirikus kutatás

1. Bevezetés:

Sólyom László akként fogalmazott, hogy a személyiség jogilag nem meghatározható, a jogon kívül áll, mértéke maga az egyén.¹ A személyiség ilyenfajta „jogon kívüliségenek” ellenére Magyarországon a személyiségi jogok jogterületeken átívelő védelemben részesülnek. Megszüntetve a korábbi, elméleti és gyakorlati ellentmondásoktól terhes nem vagyoni kártérítés jogintézményét, a Ptk. a személyiségi jog megsértésekor alkalmazható jogkövetkezményként vezeti be e védelem egyik legjelentősebb bástyáját, a sérelemdíjat, mint közvetett kompenzációt illetve pénzbeli elégtételt jelentő magánjogi büntetést.² A mára már több mint 5 és fél éves életútja alatt számos jogirodalmi mű készült, amely akár elődjével hasonlítja össze, vagy elméleti-dogmatikai elemzésével foglalkozik, esetleg az összecszerűség tárgyára fókuszál, azonban még nem készült kifejezetten funkció-analízis szempontú tanulmány. Holott igenis kardinális jelentőségű a kérdéskör, hiszen csakis a funkcióanalízis mentén kaphatunk átfogó képet abban a tekintetben, hogy e szankció kettős szerepét a bíróságok miként értelmezik és alkalmazzák a mindennapok során. Végső soron minden egyes jogintézmény valódi fokmérője annak jogalkalmazási gyakorlata. A gyakorlattal szemben pedig alapvető követelmény, hogy a személyiségi jogokat devalválni nem lehet, ezért ahogy azt majd látni fogjuk kiemelkedő jelentősége lesz a sérelemdíj teleologikus jogértelmezésének.

Jelen munkával ezt az űrt igyekszem valamelyest kitölteni úgy, hogy kifejezetten empirikus céllal minél több közzétett bírósági döntésen keresztül kívánok egy-egy problémakört megvilágítani. Felhívnam az olvasó figyelmét a lábjegyzetekben szereplő rövid jogesetleírásokra, melyekkel a jobb megértés érdekében ismertetem egy-egy ügy lényegét, hátterét.

„Tanulmányozd először az elméletet, aztán jöjjön a gyakorlat, mely belőle származik.” Megfogadom Leonardo da Vinci tanítását és először anélkül, hogy belemennék a judikatúra elemzésébe, elengedhetetlennek tartom megvizsgálni a sérelemdíj azon elméleti alapjait, amelyek a későbbi funkció-analízis szempontjából jelentőséggel bírnak és helyénvalónak tartom ütköztetni az uralkodó jogirodalmi

¹ SÓLYOM LÁSZLÓ: *A személyiségi jogok elmélete*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1983. 313. pp.

² LÁBADY TAMÁS: *Sérelemdíj versus nem vagyoni kártérítés*. In: Állam- és Jogtudomány 2016/1, 40-45. pp.

álláspontokat. Ezt követően térek rá kutatásom fő céljára: a sérelemdíj gyakorlat-orientált funkcióanalízisére.

2. Elméleti alapok

A jogalkotó pontot tett a korábbi nem vagyoni kártérítés körül folyó jogelméleti és jogalkalmazási viták végére azzal, hogy bevezette a sérelemdíjat, a személyiségi jogi jogsértéshez közvetlenül, hátrány bizonyítása nélkül is kapcsolódó jogkövetkezményt. A törvény indokolása kifejezetten rögzíti, hogy „a sérelemdíj a személyiségi jogok megsértésének vagyoni elégtétellel történő közvetett kompenzációja, és egyben magánjogi büntetése.” Ezzel nyíltan deklarálja a jogalkotó, hogy a sérelemdíj kettős funkcióval bír: egyrészt cél az, hogy akit személyiségi jogában megsértenek, olyan pénzbeli juttatásban részesüljön, amely az elszenvedett sérelmet hozzávetőlegesen, arányosan kiegyensúlyozza, amely számára megfelelő vigaszt nyújt. Fézer Tamás szavaival élve azon életörömök, életbeli lehetőségek kompenzálására kell fókuszálni ebben a körben, melyektől a károsult a jogsértés következtében elesett.³ A gyakorlatnak is visszatérő hivatkozási alapja lesz az ún. „elvesztett életörömök” pótlása, amely életörömöket pénzben lehetetlen kifejezni. Másrészt magánjogi büntetésnek is tekinthető a hasonló jogsértések megelőzése érdekében, preventív jelleggel, ahol véleményem szerint a prevenciónak egyaránt kell szolgálni a speciális és generális prevenciók célokat. „A közvetett kompenzáció lehet örömszerzés forrása, jelenthet lelki békét, megnyugvást, belső harmóniát eredményező jóvátételt – és sok minden mást. A magánjogi büntetés pedig nem más, mint pénzbeli elégtételadás.”⁴ Vékás szerint a két funkció közül az elsőbbség a kompenzációs funkcióé kell, hogy legyen és csak másodlagos helyet foglalhat el a magánjogi büntetés jelleg, elkerülendő, hogy az intézmény az angolszász „punitive damages” irányába mozduljon el, mely teljesen tévútra vinné annak eredeti rendeltetését.⁵ (Az angolszász „büntető kártérítés” esetén a hangsúly a személyi kár okozójának a megbüntetésén van, nem pedig a reparáción.⁶)

Valamennyi szerző, megerősítve Vékás álláspontját, a kiegyenlítést helyezi előtérbe, azonban Fézer Tamás még a Ptk. hatályba lépését megelőzően keletkezett művében felveti annak a szükségességét, hogy a kompenzációs funkcióhoz kapcsolódóan létezzen valamilyen szűrő a bagatell igények kiszűrésére vonatkozóan, ennek hiányában ugyanis csak magánjogi büntetés jelleggel foghatjuk fel az intézményt, amitől maga is óva int.⁷ Ehhez a szűrőhöz az intézmény teleologikus értelmezése és a funkció-analízis során jutunk el. Ugyanis a helyes, cél szerinti értelmezés szerint a szankció akkor kerülhet alkalmazásra, ha az képes betölteni a funkcióját, azaz a közvetett kompenzációt és a magánjogi büntetést.⁸ Az Új Ptk. Tanácsadó Testületének véleményében is ez a megközelítés jelenik meg annak deklaráálásával, hogy a „sérelemdíjra marasztalás lehetőségét biztosító törvényi rendelkezések céljának az a jogalkalmazás felel meg, amely nem marasztal olyan alacsony összegű sérelemdíj megfizetésére, amely nem alkalmas sem a sérelem kompenzálására, sem pedig a jogsértéstől visszatartó preventív hatás kifejtésére.”⁹ A Kúria elnöke által életre hívott testület a kompenzációs jelleget emeli ki a büntető színezettel szemben, amikor azt mondja, hogy a „a bíróság elutasíthatja a sérelemdíj iránti keresetet, ha a sérelmet szenvedett felet nem érte olyan nemvagyoni sérelem, amely a sérelemdíj megítélésére adna alapot.”¹⁰ Azaz, ha nem mutatható ki olyan nemvagyoni sérelem vagy hátrány, amely megközelítőleg arányos jóvátételére (elsődlegesen) hivatott lenne az intézmény, akkor nincs helye a szankciónak, hiszen a személyiséget érintetlenül hagyó jogsértések esetében kizárólag a büntető funkció érvényesülne.

A későbbiek során be kívánom mutatni, hogy mekkora az a minimális összeg, amelyet a bíróságok a teleologikus értelmezést követve még alkalmasnak találnak arra, hogy e szankció rendeltetését be tudja tölteni. Természetesen összefüggés kell, hogy legyen a megítélt összeg és az azzal érvényesíteni kívánt

³ FÉZER TAMÁS: *A nem vagyoni (erkölcsi) sérelmek megítélése a polgári jogban*, Budapest, 2011. 79.p p.

⁴ LÁBADY TAMÁS, 2016. 40-45. pp.

⁵ VÉKÁS LAJOS: *Az új Polgári Törvénykönyvről*. In: *Jogtudományi Közöny* 2013/május, 225-242. pp.

⁶ LÁBADY TAMÁS: *A nem vagyoni kártérítés újabb bírói gyakorlata*, Budapest, 1992. 16-25.

⁷ FÉZER TAMÁS Budapest, 2011. 347. pp.

⁸ VÉKÁS LAJOS, 2013. 225-242. pp.

⁹ Új Ptk. Tanácsadó Testületének Véleményei: <https://kuria-birosag.hu/hu/ptk> (2019. szeptember 28.)

¹⁰ Új Ptk. Tanácsadó Testület Véleménye

funkció között, hiszen, ahogy azt Vékás is hangsúlyozza, a bírónak tisztában kell lennie azzal, hogy adott esetben mely okból és milyen céllal ítél meg sérelemdíjat és az ítélet indokolásából világosan ki kell tűnnie a fájdalomdíjként megítélt összeg megállapításánál figyelembe vett kompenzációs illetve elégtételadási szempontoknak.¹¹

Tudvalevő, hogy a pénzbeli marasztalás körében megítélt összegnek egyszerre kell alkalmasnak lennie mindkét funkció egyidejű betöltésére, azonban korántsem biztos, hogy a bíróságok egyenlő hangsúllyal értékelik az egyes funkciókhoz tartozó szempontot. A Ptk. 2: 52 § (3) bekezdése szerint a bíróság a sérelemdíj mértékét „az eset körülményeire – különösen a jogsértés súlyára, ismétlődő jellegére, a felróhatóság mértékére, a jogsértésnek a sértette és környezetére gyakorolt hatására – tekintettel egy összegben határozza meg.” A sérelemdíj összegét befolyásoló, normatív szinten megjelenő körülmények közül a jogsértés súlya magára a jogsértő magatartására koncentrál, arra, hogy mennyire helyezkedett szembe a társadalom által általánosan elvárt normáktól. Görög Márta szerint e szempont alapvetően az elégtételi funkciót erősíti.¹² A jogsértés ismétlődő jellege, valamint a jogsértő felróhatóságának a vizsgálata elégtételi elemeket hordoz, sőt az előbbi a leginkább vitatott megítélésű szempont, annak tisztán büntető jellege miatt. A jogsértésnek a sértettre, valamint a környezetére gyakorolt hatása a klasszikus kompenzáció irányába hat, ugyanis ebben a körben nyer értékelést többek között a sértett életkora, neme, munkaképesség-csökkenése, a sérelem elszენvedését megelőző életvitele, lelki állapota, a fájdalom tartóssága, negatív társadalmi megítélése, bizalomvesztés. Mindezek alapján érdekesnek tartom, hogy a jogtudomány, és ahogy azt majd később látjuk a joggyakorlat is helyesen a kompenzációs funkció primátusára helyezkedik, holott a jogalkotó által megadott szempontok többsége elégtételi színezettel a jogsértőre koncentrál. Magam is egyetérték Molnár Ambrussal abban, hogy a sérelemdíj a következmény centrikus vizsgálat helyébe a magatartás centrikus vizsgálatot helyezi, mely elsősorban a jogellenességre fókuszál, amelyet a személyiségi jogsértés alapoz meg.¹³ Ha pedig nem a következményre koncentrálunk, hanem az azt előidéző magatartásra és annak szankcionálására, akkor elvi síkon már nem is feltétlenül egyértelmű a kompenzációs cél „első helye”. A törvény nem ad taxatív felsorolást a bíróság által figyelembe veendő körülményekről, hiszen a sérelemdíj kettős funkciójából adódó további szempontok is levezethetők az egyes tényállások egyedi elemzése során, amire a törvény maga is felhívja a jogalkalmazót, azzal, hogy az eset összes körülményein, az adott ügy konkrét specifikumain kell, hogy alapuljon a mérlegelés.

Természetesen az előbbi bizonytalanság egy, már a nem vagyoni kártérítés körében is élesen meglévő, „ezeréves” ellentmondásra vezethető vissza, nevezetesen, hogy a jogalkotó és a jogalkalmazó a mérhetetlent kívánja mérni.¹⁴ (Azonban nem a mérhetetlen kívánja büntetni, mert az elítélendő jogellenes cselekmény önmagában, objektíve megállapítható.) Mivel a jogsértés tárgya a személyiség, a bíró nem tudja egyszerűen csak „kiszámolni” a bekövetkezett sérelem mértékét, ezért maga a sérelemdíj sem képes a bekövetkezett hátrány fillérre pontos pénzbeli egyenértékét kifejezni. Jóllehet az intézmény kétarcú célmeghatározásával nem is ez szerepelt a jogalkotó fókuszában, hanem az, hogy az alanyi jog egyrészről megfelelő védelmet nyerjen, másrészről a megítélt összeg a jogsértőket tartsa vissza a jövőbeni jogsértő magatartásoktól. Különösen nehéz dolgunk van olyan jogsértések szankcionálása esetén, amelyek nem eredményeznek a külvilágban érzékelhető hátrányt, hanem jellemzően belső, lelki sérelmekkel járnak. Ezzel szemben például az élet, testi épség, egészség megsértése esetén, jól láthatóak az elszენvedett sérelmek (pl.: súlyos egészségkárosodás, csonttörés, meddővé válás, bénulás stb.), így azok könnyebben átkonvertálhatók, kifejezhetők vagyoni szempontok alapján. Azonban nem helyezheti figyelmen kívül a jogalkalmazás azt az alapvetést, hogy a megsértett személyiségi jogok között nem lehet különbséget tenni.¹⁵

¹¹ VÉKÁS LAJOS: *Sérelemdíj – fájdalomdíj: Gondolatok az új Ptk. reformjavaslatáról a német jog újabb fejleményei tükrében*. In: Magyar Jog, 2005, 52. évf., 4. sz., 193–207. pp.

¹² GÖRÖG MÁRTA: *Miként ítélhető meg a megítélhetetlen?* In: HOMOKI NAGY MÁRIA (főszerk.): *Ünnepi kötet Dr. Nagy Ferenc egyetemi tanár 70. születésnapjára*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2018. 349–357. pp. (Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica; Tom. 81.)

¹³ MOLNÁR AMBRUS: *A sérelemdíj elméleti és gyakorlati kérdései*, Kúriai határozatok, 2013/7, 745. pp.

¹⁴ FUGLINSZKY ÁDÁM: *Kártérítési jog*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2015. 827-846. pp.

¹⁵ 34/1992 (VI. 1.) AB határozat

3. A prevenció funkció elvi problémái

A jogirodalom által elsődlegesnek tekintett kompenzáció, valamint az elégtételi jelleg mellett a prevenció nem egy különálló, harmadik funkció, hanem rajta keresztül valósul meg az intézmény magánjogi büntetés jellege. A prevenció funkció a kompenzációval összefüggésben jelenik meg, mert kizárólag a kompenzáció funkció nem tud megfelelő védelmet nyújtani a jövőbeli személyiségi jogi jogsértésekkel szemben.¹⁶ A funkció lényege, hogy olyan összeggel szankcionáljuk a jogsértést, amely az elkövetőt és a társadalom többi tagját is visszatartja a további személyiségi jogot támadó magatartástól. Ez a szerep a jogtudósok egyöntetű álláspontja szerint büntető karakterű, ami vajmi kevésbé egeztethető össze a polgári jog eredendően helyreállító, kiigazító jellegével.

Számos olyan, személyiségi jogot sértő jogellenes cselekedet van, amelyek kimerítik egy-egy bűncselekmény Btk.-ban meghatározott törvényi tényállását és megalapozzák az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását is (pl.: kegyeletsértés, rágalmazás, becsületsértés). A sérelemdíj büntető jellegének ismeretében adódik a kérdés, a jogsértő mind büntetőjogi, mind pedig polgári jogi eszközökkel történő szankcionálása nem ütközik-e a kétszeres értékelés tilalmába (ne bis in idem elve)? Különösen szembetűnő a probléma, ha a büntetőjogi felelősségre vonás körében is vagyoni jellegű szankció, a pénzbüntetés kerül alkalmazásra. Fézer Tamás a kérdéskört illetően akként vélekedik, hogy akkor nem ütközik a két felelősségi rendszer alapján történő felelősségre vonás a ne bis in idem tilalmába, ha a polgári jog és a büntetőjog más-más célból írja elő a jogkövetkezmény alkalmazását.¹⁷ Szerinte ez akkor valósítható meg, ha a sérelemdíjat egyfajta büntető jellegű intézmény helyett továbbra is elsősorban a sérelmet szenvedett félre koncentrálló, helyreállító természetű, kizárólag kompenzáció jogkövetkezményként fognánk fel. Azonban, ha a jogsértő cselekedete egyben nem minősül büntetőjogi kategóriának, akkor véleményem szerint ezzel a metodikával, önmagában a kompenzáció nem lenne képes a mindenképp álló személyiségi jogok hatékony érvényesülésének és védelmének garantálására, hiszen az ily módon megítélt összeg nem rendelkezne kellő visszatartó, elrettentő erővel. Mindezek miatt sokkal inkább egyetértek Fuglinszky Ádám megoldási javaslatával, amely azon alapul, hogy a sérelemdíj mértékének megállapítása során értékelési szempontnak kell lennie, hogy a károkozóra ugyanazért a cselekedetért büntetőeljárásban, szabálysértési eljárásban vagy más közigazgatási eljárásban szabtak-e ki bármiféle büntetést vagy bírságot.¹⁸ Természetesen, ha más jogág nem szankcionálja a jogsértést, akkor a kétszeres értékelés tilalmának vizsgálata fel sem merülhet.

Elfogadva a kompenzáció funkció primátusát, a prevenció csak az összecszerűséget alakító tényezőként vehető figyelembe.¹⁹ Azon belül is csak azt növelő faktorként, hiszen ahhoz, hogy érvényesítsük a prevenciót, azaz a jogsértő elrettentésének célját a további jogsértésektől, a kizárólag kompenzációt szolgáló ellenértéknél magasabb összegben kell meghatározni a sérelemdíj végösszegét. Azonban az így megkapott, kompenzáción felüli „plusz” összeget a jogsértő a sértett félnek fizeti meg nem pedig az államnak, mint például az előbb taglalt pénzbüntetést, ami felveti a kártérítési jog egyik legfontosabb alapelveinek, a káron szerzés tilalmának a sérelmét. Az elv lényege, hogy a bíróságnak meg kell akadályoznia, hogy a károsult a kár bekövetkeztével jogalap nélkül gazdagodjék, kifejezetten előnyösebb helyzetbe kerüljön, mint amilyenben a károkozás hiányában lenne. Azonban a sérelemdíj vitathatatlanul nem kártérítés. A két intézmény „összemosásának” elkerülésére a jogalkotó is ügyelt azzal, hogy a sérelemdíj a Ptk. második könyvében, annak „Személyiségi jogok” című harmadik részében (nem pedig a hatodik könyvben) került elhelyezésre. Az ellentét feloldásának megoldásaként Petrik Ferenc azt mondja, hogy „a vagyon és a személyiség alapvető különbsége indokolja a két jogintézmény különállását, de nem indokolja szembenállását, nem indokolja, hogy a két jogintézménynek (sérelemdíjnak, illetőleg

¹⁶ GÖRÖG MÁRTA: *Az immateriális elégtétel újabb jelenségei, mint a személyhez fűződő jogok dinamikájának „mérveit”* In: FUGLINSZKY ÁDÁM – KLÁRA ANNAMÁRIA (szerk.): *Európai jogi kultúra*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2012. 289-296. pp.

¹⁷ FÉZER TAMÁS, Budapest, 2011. 85.pp.

¹⁸ FUGLINSZKY: Budapest, 2015. 837.pp.

¹⁹ GÖRÖG MÁRTA: *Az immateriális elégtétel újabb jelenségei, mint a személyhez fűződő jogok dinamikájának „mérveit”* In: FUGLINSZKY ÁDÁM – KLÁRA ANNAMÁRIA (szerk.): *Európai jogi kultúra*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2012. 293. pp.

kártérítésnek) eltérő dogmatikai alapját alakítsuk ki.”²⁰ Ezen logika mentén továbbhaladva a bíróságoknak akkor, amikor arról döntenek, hogy mekkora teret engednek a sérelemdíj prevenció funkciójának, tekintettel kell lenniük arra, hogy az így meghatározott összeg nem jelenthet a sértett számára indokolatlanul magas vagyoni előnyt.

Végső soron kizárólag a judikatúra részletes elemzése tud választ a fent jelzett problémákra is. Dolgozatom további részében több szempontból kívánom elemezni, hogy e jogintézmény kettős szerepét a bíróságok miként értelmezik és alkalmazzák az előttük fekvő ügyekben, melyik jelleg domborodik ki az összesszerűség és melyik a jogalap kapcsán. Ahogy azt a Tanácsadó Testület is kiemeli, a lényeg olyan joggyakorlat kialakítása és követése, amely megakadályozza a személyiségi jogok és a jogvédelem inflálódását, továbbá a joggal való visszaélést megvalósító igényérvényesítést.²¹ Először azt kívánom vizsgálni, hogy, milyen szempontokat értékel a magyar bírói gyakorlat (legyen az akár elsőfokú, vagy fellebbviteli döntés) a kompenzációs és milyen szempontokat a prevenció funkció keretében. Azt követően meg kívánom válaszolni dolgozatom központi kérdését, hogy milyen funkciót is tulajdonít a gyakorlat a sérelemdíjnak.

4. Analízis a sérelemdíj mértékére vonatkozó körülmények alapján

4.1. Kompenzációs funkció körében értékelt körülmények, immateriális hátrányok

Abban egységes a jogirodalom, hogy a Ptk. által normatív szinten felsorolt kritériumok közül a jogsértés sértettre és környezetére gyakorolt hatása a kompenzációs gondolatokat erősíti.²² A nem vagyoni sérelmek egy részének a jogsértésre visszavezethető bekövetkezésének megítélésénél a bíróságok számos alkalommal segítségül hívják a köztudomású doktrínát, így azok külön bizonyítást nem kívánnak meg. A Ptk. 2:52§ (2) bekezdése kimondja, hogy „a sérelemdíjra való jogosultsághoz a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges”. Azonban a konkrét összeg kialakítása során kiemelt jelentőséggel bír, hogy a felperes milyen hátrányokat képes bizonyítani a köztudomású tényeken felül. Az immateriális sérelmek helyrehozhatatlanok, a sérelemdíj mértéke nem állapítható meg objektív mérce szerint, az minden esetben bírói mérlegelésen alapul, amelynek során az egyedi körülményeket gondosan és részletesen kell elemezni.

Kiindulópontnak tekintem a Petrik Ferenc által felvázolt (és egyébként a Debreceni Ítéltábla által gyakorta hivatkozott) szempontrendszert, mely szerint a személyiséget ért nem vagyoni sérelem, kifejeződhet mozgáskorlátozottságban, csonkoltságban, torzulásban, egészségromlásban, a test szerveinek működési zavaraiiban, bénulásban, a nemzőképesség csökkenésében vagy elvesztésében, fogamzóképtelenségben stb. (testi változások). Továbbá személyiségzavarban, pszichikai fájdalomban, kisebbségi vagy megalázottsági érzés kialakulásában, lelki válságban stb. (lelki változások); valamint a személyiséget körülvevő társadalmi-természeti környezetnek a személyiségre hátrányos megváltozásában (környezeti hatások).²³

4.1.1. Kompenzálendő lelki változások

Az egyes jogsértések okozhatnak olyan sérelmeket, amelyek kizárólag az érintett személy belső világában jelentkeznek. Megítélésük gyakran komoly feladat elé állítja a jogalkalmazót, hiszen a lelki hátrány a külvilág számára nagyon ritkán érzékelhető és bizonyítható, mint például egy testi sérülés, amelynek egyértelmű, látható „jelei” vannak. Továbbá ezek a sérelmek nagyban függenek az egyén személyiségétől, habitusától. Azonban a sérelemdíj kompenzációs funkciójának e sérelmek körében is érvényesülnie kell, ezért a külvilágban nem manifesztálódó (és orvosilag sem igazolt) belső hátrányok valódi meglétének

²⁰ PETRIK FERENC (főszerk.): *Polgári jog (Bevezető és záró rendelkezések, az ember mint jogalany, öröklési jog) – Az új Ptk. magyarázata I/VI.* HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2014, 204. pp.

²¹ Új Ptk. Tanácsadó Testületének Véleményei: <https://kuria-birosag.hu/hu/ptk> (2019. október 10.)

²² Lásd: fentebb

²³ PETRIK FERENC: *Sérelemdíj.* In: PETRIK FERENC (szerk.): *Polgári Jog – Kommentár a gyakorlat számára* (a 2013. évi V. tv., az új Ptk. kommentárja). I. kötet. Második könyv, harmadik rész. Budapest, 2013. 101. p.

megállapítása, bizonyítása és azok értékelése körében a bíróságok segítségével hívják az eljárásjogból ismert köztudomású doktrínát, objektív mérceként. „*Köztudomásúnak tekintjük az emberek meghatározott csoportjai által ismert és valószínűleg elfogadott tényeket.*”²⁴ A Fővárosi Törvényszék az általános és a köztudomású tények alapján ítéletében arra a következtetésre jutott, hogy jelentős lelki sérelmet okozott a felperesek számára az, hogy az alperes BV. intézet azzal, hogy (ugyan nem felróhatóan) nem tájékoztatta őket rokonuk kritikus egészségügyi állapotáról, elzárta a hozzátartozókat attól a lehetőségtől, hogy súlyosan beteg hozzátartozójukat meglátogassák, majd tőle elbúcsúzzanak.²⁵ A tanács 500.000 Ft-ot látott alkalmasnak a sérelem kompenzálására, prevenció funkció említése nélkül. Ugyanígy, a végtisztesség meg nem adása, valamint a méltatlan körülmények közötti temetés szintén mindenféle további hátrány bizonyítása nélkül, önmagában alkalmas a gyászolók lelki fájdalmainak fokozására.²⁶

Természetesen a lelki sérelmek megítélése nem mindig a köztudomású tényekre való hivatkozással történik, hiszen vannak hátrányok, amelyek orvosi úton megállapíthatók és igazolhatók. A bíróság az összeg meghatározása során a kompenzáció körében értékelte, hogy igazságügyi pszichológus szakértő véleménye támasztja alá azt, hogy felperes lelki traumás eseményt élt át, amikor szomszédjának staffordshire terrier fajtájú kutyája többször is megharapta, melynek következtében súlyos gyötrelmeket élt át, lelki egészsége sérült, középsúlyos akut stressz alakult ki nála.²⁷ A pszichikai fájdalom, lelki válság olyan sérelmek, amelyek megfelelő szakértő útján kezelhetők, enyhíthetők. Azonban, ha a felperes nem tesz meg mindent állapotának javítása érdekében, jelesül ha nem veszi igénybe a felajánlott kezeléseket, akkor azt a mérlegelés körébe kell vonni. Így tett az elsőfokú Szolnoki Törvényszék, amikor a felperest ért (főleg lelki eredetű) hátrányok kompenzálására 3 000 000 Ft egyösszegű sérelemdíjat állapított meg annak az asszonynak, aki férjét veszítette el többek között amiatt, hogy az alperesi kórház nem tájékoztatta időben a férfit meglévő tüdődagánataról. A férj (akivel korábban kitűnő házasságban éltek) állapotának folyamatos rosszabbodása eredményeként meghalt, amely teljesen megrázta a felperest, megállapították, hogy a kialakult személyiségzavar következtében pszichiátriai kezelésre szorul, patológiás, kóros gyászreakciók törtek ki belőle, teljesen introvertálttá vált, helyét többé már nem találja a világban. A bíróság a felperes élethelyzetének tragikus megváltozása mellett értékelte azt is, hogy a felperes állapota kedvezőbb lenne, ha igénybe venné a rendszeres pszichiátriai kezelést.²⁸ Kompenzálendő lelki hátrányként jelentkezik, ha a sértett elszenvedett balesete eredményeként bekövetkezett közel 100%-os egészségkárosodása miatt az életét szenvedésnek éli meg,²⁹ ha az egyébként normális gyászreakciók felerősödnek, elmélyülnek és hosszan elhúzódnak,³⁰ vagy ha az elkövetés idején a sértettnek halálfélelme volt és félelmei azóta sem szűntek meg.³¹

4.1.2. Kompenzálendő fizikai sérülések, testi változások

Az egészségben, testi épségben bekövetkezett változások megítélése polgári jogi szempontból egyértelmű. A véletlen balesetek, vagy akár a szándékos testi sértések eredménye kivétel nélkül nem vagyoni sérelmet eredményez, mely sérelmek többsége a külvilág által jól látható és amelyek kivétel nélkül értékelésre kerülnek a kompenzáció körében. A BH.2016.241. számú eseti döntésben foglalt iránymutatásnak megfelelően mérlegelni kell a felperest ért sérüléseket, az ezek miatt bekövetkezett maradandó testi fogyatékoságot, súlyos egészségromlást.

Az általam megvizsgált, sérelemdíjjal szankcionált személyiségi jogi jogsértések közül az élet, testi épség és egészség megsértése volt az a kör, ahol a bíróságok a legrészletesebben kifejtették az összecszerúség meghatározása során figyelembe vett/veendő szempontokat. Általánosságban elmondható, hogy a kompenzálendő fizikai sérülések körében nyer értékelést az elszenvedett fájdalom, a sérülések száma és

²⁴ KENGYEL MIKLÓS: *Magyar polgári eljárásjog*, Osiris Kiadó, Budapest 2010, 291. pp.

²⁵ Fővárosi Törvényszék: P. 24780/2017/14. szám:

²⁶ Pécsi Ítéltábla: Pf.VI.20.164/2018/5.

²⁷ Miskolci Törvényszék: 13.P.20.811/2017/28.

²⁸ Szolnoki Törvényszék 6.P.21.142/2015/29.

²⁹ Győri Ítéltábla: Pf.I.20.183/2017/4.

³⁰ Debreceni Ítéltábla: Pf.I.20.791/2018/6.

³¹ Pécsi Ítéltábla: Pf.III.20.194/2017/4.

súlyossága,³² valamint azok gyógytartama.³³ Azonban a bíróságnak a mérlegelés során (mint minden esetben) figyelemmel kell lennie az adott ügy sajátosságaira: így nyer értékelést például az elvégzett műtét különös komplexitása, valamint, hogy a felperesnek korának előrehaladtával állapotának súlyosbodásával, további szövődményekkel, elfajulással kell számolnia.³⁴

4.1.3. Életkor értékelése a kompenzáció körében

A sértett életkora már a nem vagyoni kártérítéshez rendelt jogalkalmazási gyakorlatban is hangsúlyosan értékelt szempont volt az összegszerűség meghatározása során. A bíróságok mértéket emelő tényezőként vették és veszik jelenleg is figyelembe, ha a sérelmet szenvedett félt fiatal korában érte a hátrány.³⁵ Egy súlyos balesetet, komoly pszichés traumát elszenvedő, korábban akár aktív közösségi életet élő, sportos fiatalnak az elvesztett életlehetőségek feldolgozása és az azokkal való további együttélés komoly fizikai és lelki megpróbáltatásokat jelenthet, így ezt a kompenzáció körében nyomatékosan kell értékelni.

Jól példázza e tényezőnek a sérelemdíj összegére gyakorolt pozitív hatását az az ügy, amelyben mindössze egy 27 éves fiatal nő 19%-os össz-szervezeti egészségkárosodással járó balesetet szenvedett el. Felperes a baleset következtében 1 hónapig önellátásra képtelen állapotban volt, 3 hónapig a háztartási és egyéb házi körüli munkák elvégzésében nagymértékben korlátozott volt, munkakörét többé már nem tudja betölteni, gyermeket nagy valószínűséggel csak császármetszéssel hozhat világra. Az elsőfokú bíróság által megítélt 3.500.000 Ft-ot a Pécsi Ítéltábla 6.000.000 Ft-ra emelte fel. Ítéletében kiemelte, hogy a sérelemdíj nem vitásan meglévő magánjogi büntetés jellege mellett legfontosabb funkciója a kompenzáció, azonban a törvényszák által megítélt összeg nem alkalmas a felperes ért nem vagyoni sérelmek hozzávetőleges ellensúlyozására, többek között azért, mert nem tulajdonított kellő hangsúlyt a felperes fiatal életkorának, illetve annak, hogy állapotában lényeges javulásra nem lehet számítani.³⁶ Hasonlóan, az elsőfokú bírósághoz képest hangsúlyosabban vette figyelembe a Pécsi Ítéltábla azt, hogy a felperes fiatal (baleset bekövetkezésekor 21 éves) életkora miatt hosszú ideig, lényegében teljes felnőtt korában együtt kell élnie balesete következményeivel továbbá azt, hogy azzal a tudattal kell együtt élnie, hogy korának előrehaladtával állapota akár súlyosabb mértékben romolhat.³⁷

Nyilvánvalóan az életkorból eredő sajátosságok okán egy idősebb korúnál is jelentkezhetnek olyan hátrányok, amelyek számukra, különösen koruknál fogva, nehezebben elviselhetőnek minősülhetnek. Ekként értékelte azt a bíróság a kompenzáció körében, hogy az özvegy felperes 54 évesen veszítette el a férjét, így már nem valószínű, hogy újra kiegyensúlyozott párkapcsolatot fog tudni kialakítani (főleg arra tekintettel, hogy férjével annak haláláig példaértékű volt a kapcsolata).³⁸

4.1.4. Környezeti hatások

A kompenzáció körében annak is jelentősége van, hogy a sértett személy a társadalom szemében

³² Miskolci Törvényszék: 13.P.20.811/2017/28. Perbeli esetben felperes nő több, különböző helyen szenvedett el különböző mélységű kutyaharapásokat.

³³ Pécsi Ítéltábla: Pf.VI.20.111/2016/3. Perbeli esetben felperes bezuhant egy aknába mivel annak fedőlapja helytelenül került rögzítésre. Bokatorést szenvedett, a teljes gyógyulás időtartama 4 hónapot igénybe.

³⁴ Pécsi Ítéltábla: Pf.VI.20.059/2017/4. szám: Perbeli esetben felperes súlyos motorbalesetet szenvedett, összeszervezeti egészségkárosodása 14%-os. A másodfokú bíróság a 6.000.000 Ft-os sérelemdíj kialakítása során nagy hangsúllyal értékelte, hogy a felperesnek azzal a tudattal kell élnie, hogy életkorának előrehaladtával csípő- és térdízületi állapota akár súlyosabb mértékben romolhat.

³⁵ Vö.: GÖRÖG MÁRTA: *A nem vagyoni kártérítés összege* In: TÓTH KÁROLY (szerk.): *Tanulmányok Dr. Bessenyei Lajos egyetemi tanár 70. születésnapjára*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2007. 203-215. pp. (Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica; Tom. 69.)

³⁶ Pécsi Ítéltábla: Pf.VI.20.007/2019/4.

³⁷ Pécsi Ítéltábla: Pf.VI.20.059/2017/4. szám

³⁸ Szolnoki Törvényszék: 6.P.21.142/2015/29. szám: Perbeli esetben felperes férjét nem tájékoztatták időben a tüdején lévő daganatról, hanem csak később, amikor már állapota folyamatosan romlott. Felperesnek az elhunyt férjével kitűnő, harmonikus volt a házassági kapcsolata, mindenben egymásra voltak utalva. Férje halála megrázta a felperest, patológiás, kóros gyászreakciók törtek ki belőle, teljesen introvertálttá vált. A törvényszék 3 000 000 Forintot tartott alkalmasnak a felperest ért sérelmek kompenzálására.

szenvedett-e el valamilyen hátrányt, a társadalom róla kialakult képe változott-e meg negatív irányban. Jellemzően a becsület és a jóhírnév megsértése esetén tulajdonít különös jelentőséget a gyakorlat a sérelmes tényállítás vagy véleménynyilvánítás következtében a felperesről környezetében kialakult negatív értékítéletnek. Ezekben az esetekben a sértett személy véltlen abban, hogy róla környezete, egy utóbb jogsértőnek nyilvánított közlés alapján személyéről sérelmes, hátrányos képet alkotott. Így történt ez a következő, nagy sajtóvisszhangot kiváltó perben³⁹: Felperes egy politikai párt legismertebb vezetője, hivatásszerű politikus, aki 5 000 000 Ft sérelemdíj megfizetésére kérte kötelezni az Országos Közmédia Műsorszolgáltatóját. Álláspontja szerint a közmédia megsértette a jóhírnévhez fűződő személyiségi jogát azzal, hogy összesen öt alkalommal közölt róla személyiséget sértő tartalmat, jelesül, hogy egy ismert magyar alvilági bűnöző – aki éppen börtönbüntetését tölti – irányítása alatt áll, az ő „bábja”. A közléseket más médiumok is átvették. Az ítélet másfél oldalon citálja azokat a kijelentéseket, amelyek vonatkozásában megállapította a személyiségi jogi jogsértést, emiatt kötelezte az alperest a követelt 5 millió forint sérelemdíj megfizetésére. A bíróság az összeg meghatározása során értékelt, hogy a felperes magánemberként is kénytelen a továbbiakban viselni a vele kapcsolatosan országosan kialakult elgondolások terhét. Továbbá, mivel a felperes pártjának „arca”, a személyével kapcsolatos állítások az általa irányított pártot is súlyosan érintik, melyek azután a felperes egzisztenciájára is visszahathatnak. Hangsúlyosan vette számításba, hogy az ügy kirobbanását követő mintegy másfél évben is tapasztalható a felperes illéte hátrányos megjegyzésekkel és szidalmakkal szóban, vagy a Facebookon, írásban.

A társadalmi megítélés hátrányos megváltozása,⁴⁰ a felperest ért munkahelyi zaklatások, atrocitások,⁴¹ a jogsértő állítások közbeszédbe való bekerülése és emiatt a felperesbe vetett közbizalom megingása⁴² mind olyan, a jogsértésnek a környezetre gyakorolt hatása körében értékelendő – gyakran köztudomású – nem vagyoni hátrány, amelyek feltétlen kompenzációt kívánnak.

4.1.5. A sértett családi élete

Vitathatatlan a családi kapcsolatoknak az ember életében betöltött szignifikáns, legtöbb esetben pótolhatatlan szerepe. Egy-egy szoros családi köteléknek, intim közösségnek a károkozás következtében történő felbomlása további, a jogsérellemmel egyébként közvetett okozati kapcsolatban lévő gyogyíthatatlan lelki fájdalmakat idézhet elő a károsultnál. Ezen túlmenően egy biztonságot és támaszt nyújtó családban a szeretett személlyel történt káresemény a család életében komoly krízist okozhat. Álláspontom szerint ezért kell külön kompenzálendő kategóriaként kezelni a sérelemnek a sértett családi életére gyakorolt kedvezőtlen hatását. A feldolgozott ítéletanyagomban olvasottak is azt támasztják alá, hogy a joggyakorlat komoly hangsúlyt tulajdonít a felperes személyiségét körülvevő családi környezet hátrányos megváltozásának.

A Debreceni Ítéltábla előtt folyamatban volt perben felperes anyukának halott fiúgyermekét kellett világra hoznia, mivel az alperes szülész-nőgyógyász orvos az ítéletben hosszasan részletezett, sorozatosnak mondható mulasztásai miatt nem észlelték időben a magzat kritikus állapotát (a halál oka a köldökzsinór összenyomódása miatt kialakult oxigénhiányos állapot volt). A bíróság megállapította, hogy alperes megsértette felperes anyja és apa családi élethez fűződő személyiségi jogát és kötelezte alperest személyenként 5 000 000 Ft megfizetésére. Ítéletében rögzítette, hogy „egy érzelmileg jelentős személy halála visszafordíthatatlan történés, gyakran hatalmas próbatételt jelent, és igen nehezen feldolgozható krízis.” A sérelemdíj mértékének meghatározása körében köztudomásúként értékelt, hogy a fiatal házasságok lelkileg súlyosan megviseli, hogy a feleségnek – egyébként alacsony besorolású várandósságot

³⁹ Fővárosi Törvényszék: P.23.319/2017/25

⁴⁰ Egeri Törvényszék: 12.P.20.094/2016/84.: Perbeli esetben alperes a 2014-es önkormányzati választásokra szórólapot állított ki egy 700 fős településen. Az azon szereplő kijelentésekkel 5 rendben megsértette a felperes jóhírnévét, 2 rendben a becsületét. 750 000 Ft sérelemdíjat ítélt meg a bíróság.

⁴¹ Pécsi Ítéltábla: Pf.III.20.009/2019/3.: Perbeli esetben egy internetes portál tévesen felperest hozta összefüggésbe a hírhedt kaposvári trafikgyilkossággal. Jogerősen 1 000 000 Ft-ot kapott sérelemdíjként.

⁴² Kaposvári Törvényszék: 20.P.20.883/2016/14.: Perbeli esetben alperes alaptalanul egy cikkben azzal vádolta meg felperes polgármestert (aki szomszédja), hogy sajtó kapubejáróját a városi utak felújítására szent aszfaltból csináltatja meg. Alperest jogerősen bűnösnek mondták ki rágalmozás vétségében. A Pécsi Ítéltábla felperesnek jogerősen 150 000 Ft-ot ítélt meg.

követően – halott magzatot kell megszülnie. Bizonyítatlanság hiányában azonban nem tudta megállapítani, hogy a felperesek házasságának megromlásához és felbontásához a megrázó eset járult-e hozzá.⁴³

Megsemmisítően hat a felperes pszichés egészségére, ha például az apa, tragikus balesete következtében családfői feladatait többé már képtelen ellátni és emiatt családja mindennapi életéből teljesen kikerül.⁴⁴

Véleményem szerint a családi élet körébe tartozónak kell tekinteni a házastársi bizalom megingását emiatt a párkapcsolat megromlását,⁴⁵ a szexuális magatartásban jelentkező fokozott mértékű zavarokat, elbizonytalanodást⁴⁶ valamint azt, hogy a felperes házastársaknak az elszenvedett baleset után kialakult lelki fájdalmaik és fizikai elváltozásai miatt nincsen szexuális életük.⁴⁷

4.1.6. Életvitel megváltozása

Az itt ismertetésre kerülő körülmények – együttesen bemutatva az elszenvedett szakmai nehézségekkel – kivétel nélkül egy már fentebb bemutatott sérelem, szempont-csoport járulékaiknak tekinthetők, hiszen leggyakrabban egy súlyos testi vagy lelki sérülés, változás következményeként jelentkeznek. A bírói gyakorlat a sértett életvitelének megváltozása körében kizárólag a hosszan tartó vagy végleges, jelentős hátrányokat, életminőség „csökkenéseket” tekinti orientáló tényezőkné a sérelemdíj összegének meghatározása során. Perbeli esetben felperes orvos 1 000 000 Ft sérelemdíj megfizetésére kérte kötelezni alperes televíziós műsorszolgáltatót, mivel az a riportjában azt a hamis látszatot keltette, hogy a felperes mulasztásának is köszönhető lenne egy haláleset bekövetkezése, holott a felperes az elhunytal soha nem is találkozott. Felperes szerint a szóban forgó riport megjelenése a személyét rendkívül hátrányosan érintette, az ott közöltek alkalmasak arra, hogy a 25 év alatt felépített szakmai elismertségét megingathassák. A bíróság döntése szerint 750 000 Ft sérelemdíj alkalmas, hogy kompenzálja a jogsérelem által kiváltott életminőség-romlást. Az összeg leszállítását azzal indokolta, hogy a felperes életvitelét ugyan megzavarta a sérelem, azonban a rá nézve hosszú távú hátrányokat nem okozott és ilyeneket a felperes nem is bizonyított.⁴⁸ Ez az ítélet is azt támasztja alá, hogy az életvitel vonatkozásában a hátrányok tartósságát, súlyosságát kell mérlegelni.

Az egyik legmegrázóbb eset egyértelműen az, ahol felperes az általa elszenvedett sérülések következtében nem tud részt venni a család életében, a korábban ráhárult gyerekevelési feladatok ellátásban és olyannyira vált az önálló életvitelre és önellátásra képtelenné, hogy felügyelet nélkül hagyni is kockázatos, hiszen folyamatos ápolásra és gondozásra szorul.⁴⁹ Egy anya számára feldolgozhatatlan lelki teherrel jár, – azon túl, hogy újabb gyermeket nem vállalhat – ha gyermekével már nem tud úgy foglalkozni, mint korábban.⁵⁰ További klasszikusan ebben a körben értékelendő szempontok: a társas kapcsolatok beszűkülése és ennek következtében az elmagányosodás fennállásának a veszélye.⁵¹

Ebbe a szempontrendszerbe tartózonak tekintem, ha a károsult életvitele azért változik meg, mert munkáját már nem bírja a korábban megszokott intenzitással ellátni,⁵² vagy ha munkájának felmondására

⁴³ Debreceni Ítéltábla: Pf.I.20.256/2019/4.

⁴⁴ Szombathelyi Törvényszék: 17.P.20.148/2016/18/I. Perbeli esetben az apa nyaktól lefelé lebént, önálló életvitelre teljesen képtelenné vált. Jogerősen a Győri Ítéltábla 15 000 000 Ft-ot ítelt meg kizárólag a kompenzációs funkcióra hivatkozva.

⁴⁵ Fővárosi Törvényszék: P.23.319/2017/25. szám

⁴⁶ Pécsi Ítéltábla: Pf. VI.20.059/2017/4. szám.

⁴⁷ Győri Törvényszék: P.20.889/2015/41. szám: I.r. és II. r. felperes házastársak, III. r. felperes kiskorú gyerekek. II. rendű felperes előadta, hogy le sem mer vetközni férje előtt. A bíróság hangsúlyosan értékelte II. r. felperes javára egy újabb gyermek vállalásának a kockázatát.

⁴⁸ Fővárosi Törvényszék: P.21.338/2017/16

⁴⁹ Győri Ítéltábla: Pf.I.20.183/2017/4.

⁵⁰ Győri Törvényszék: P.20.889/2015/41. szám: Felperes anya nem tudja felemelni a gyermekét, hasi sérülései miatt újabb gyermeket nem vállalhat.

⁵¹ Pécsi Ítéltábla: Pf.VI.20.059/2017/4. szám

⁵² Győri Törvényszék: P.20.889/2015/. szám: Perbeli esetben a balesetet szenvedett felperes pék foglalkozású. Rendkívüli munkateljesítménnyel képes egyes munkamozzanatokat ellátni és csak rokoni-társtulajdonosi mivolta miatt tudta megőrizni álláshelyét a pékségben.

kényszerül munkaképesség-csökkenése miatt.⁵³

4.1.7. Egyéb kompenzálható hátrányok

Mivel a kompenzációs funkció lényege, hogy a felperest ért nem vagyoni hátrányok pénzbeli eszközökkel megfelelő ellentételezést nyerjenek, ezért a sérelemdíj összegszerűségének kialakítása során a sértett oldalán fellépő valamennyi releváns következménnyel számolni kell, olyanokkal is, amelyek egyértelműen nem sorolhatók be valamely fentebb ismertetett kategóriába. Különállásukat az is indokoltá teszi, hogy a feldolgozott ítéletanyagban összegszerűséget növelő faktorként ritkán, viszonylag kisebb jelentőséggel és súllyal jelentek meg. Egyértelműen ide sorolható, a szabadidős, kulturális és szórakozási lehetőségek beszűkülése,⁵⁴ vagy ha a sértettnek fel kellett hagynia a korábban rendszeresen űzött sporttevékenységével.⁵⁵

A bíróságnak az előtte fekvő ügyeket mindig egyedileg, az eset összes releváns körülménye alapján kell megítélnie, így esetleg a jogsértés sajátos megvalósítási helye és ideje is szerepet játszhat a kompenzáció körében. Perbeli esetben ezért hangsúlyozta ki a bíróság, hogy az újságíró alperes felperesek esküvőjét, mint az ember életében „egyszeri eseményt” zavarta meg engedély nélküli képfelvételek elkészítésével.⁵⁶ (A jogeset érdekessége, hogy attól függetlenül hivatkozott minderre indokolásában a bíróság, hogy I. rendű felperesnek ez volt a negyedik, II. rendű felperesnek pedig a második házasságkötése.)

4.2. A prevenció körében értékelt szempontok

Az intézmény teleologikus értelmezése alapján a sérelemdíjként megítélt összegnek arra is alkalmasnak kell lennie, hogy kifejtse a jogintézmény jogsértéstől visszatartó preventív hatását. Ugyanakkor, mint ahogy azt a Fővárosi Ítéltábla is kiemelte, nem alkalmazható a sérelemdíj olyan körülmények között, ahol a magánjogi szankció kompenzációs funkcióját elveszíti, ugyanakkor szinte kizárólag magánjogi büntetésként hat.⁵⁷ Osztvá a jogirodalom egységesnek mondható álláspontját, magam is úgy vélem, hogy a Ptk. 2:52§ (3) bekezdésben rögzített szempontok többsége – nevezetesen a jogsértés súlya, ismétlődő jellege és a felróhatóság mértéke – elégtételi színezettel bír és kivétel nélkül a másodlagos funkcióként felfogott magánjogi büntetés/prevenció körében kerül értékelésre. Valamennyi tényező a személyiségi jogot sértő magatartásra és a jogsértő személyére, nem pedig a károsító eredményre fókuszál.

A normatívan nevesített szempontok alapján a következő észrevételeket lehet tenni a judikatúrát vizsgálva.

4.2.1. A jogsértés súlya

Kiindulópont a sérelemdíj vonatkozásában, hogy a jogalkotó a bíróságok számára az eset körülményeinek vizsgálatát írja elő. Kutatásom során arra az álláspontra jutottam, hogy a jogsértés súlya az a tényező, amely vonatkozásában a leginkább kidomborodnak a jogesetek egyedi specifikumai, ezért nagyon nehéz egységes rendszerbe szedni az itt figyelembe vett szempontokat. A Kúria egyik döntésében kimondta, hogy önmagában a jogsértés nem jelentéktelen tárgyi súlya is megalapozhatja a sérelemdíj megállapítását.⁵⁸

A személyiségi jogi sérelem súlya önállóan kialakítandó kategória. Megítélésénél szempont lehet a többes személyiségi jogsértés. Egyik esete, ha az alperes magatartásával egyetlen személyiségi jog többrendbeli

⁵³ Pécsi Ítéltábla: Pf.VI.20.007/2019/4. szám: Perbeli esetben 25%-os munkaképesség csökkenést szenvedett el felperes. Emiatt már nem tudja ellátni korábbi fizikai munkakörét.

⁵⁴ Győri Törvényszék: P.20.889/2015/41. szám: Korábban aktív közösségi életet értek a felperesek, kirándultak színházba, moziba, és fürdőbe jártak, azonban a baleset óta kapcsolatuk megromlása miatt is közös programokat már nem szerveznek.

⁵⁵ Pécsi Ítéltábla: Pf.VI.20.059/2017/4. szám: Perbeli esetben a thai bokszt edzésekkal kellett örökre felhagynia felperesnek.

⁵⁶ Győri Törvényszék: Pf.I.20.081/2015/3/I. szám: Első fokon személyenként 1 000 000 Ft sérelemdíjat kapott a friss házaspár, másodfokon ezt az összeget 400 000 Ft-ra szállította le az Ítéltábla.

⁵⁷ Fővárosi Ítéltábla: 32.Pf.21.106/2016/7-II.

⁵⁸ Kúria: Pfv.IV.22.098/2016/6.

sérelmét idézi elő: így értékelte az Egri Törvényszék az alperes terhére az általa elkövetett 5 rendbeli jóhírnév és 2 rendbeli becsület megsértését.⁵⁹ Másik esetkör, ha a cselekmény felróhatóan több jogtárgyat sért egyidejűleg: többek között azért emelte fel a Fővárosi Ítéltábla a felperesnek járó sérelemdíjat, mert megállapította, hogy az alperes megsértette a jóhírnevét, valamint a személyes szabadságát is.⁶⁰ Habár az utóbbi ügyben a Kúria nem osztotta a másodfok álláspontját abban a tekintetben, hogy az alperes megsértette volna felperes személyes szabadságát, szerinte még így is megállapítható volt, hogy a jogsértés (a bűncselekmény elkövetésére vonatkozó megalapozott gyanú valótlán közlése az ügyvédi kamarának) a felperes sérelmére jelentős tárgyi súlyú volt.⁶¹ Ez az ítélet is azon vizsgálódásból következő megállapítást támasztja alá, hogy önmagában valamely bűncselekmény elkövetésével való alaptalan vádaskodás kirívó jogsértésnek tekintendő.⁶²

Orientáló tényező lehet a jogalkalmazó számára, ha a jogsértés széles körben valósul meg, mert például azt egy sajtóorgánum vagy médiaszolgáltató valószínűleg: a másodfokú bíróság szerint az elsőfok helyesen és okszerűen mérlegelte a jogsértés súlya körében azt, hogy a felperes jóhírnevét sértő közlések a társadalom széles rétegéhez eljutottak az alperesi cikkek útján. Kiemelte, hogy a jogsértés súlyát nem csökkentette az sem, hogy nem az I. rendű alperesi sajtószerv volt az egyetlen, amely a felperes balesetéről (ti. alaptalanul híresztelték róla azt a tényt, hogy alkoholos befolyásoltság alatt szenvedett háztartási balesetet) valótlán és sértő tartalommal beszámolt.⁶³ ⁶⁴ Ezek alapján joggal juthatnánk arra a következtetésre, hogy a nem nyilvánosan megvalósított jogsértések súlya kevésbé veendő figyelembe a visszatartó funkció körében. Csakhogy a jogsértés súlyának értékelése, mint láttuk, mindig az ügyek fokozottabb egyedi megítélését kívánja. Így képzelhető el, hogy akár e-mail-en keresztül megvalósított személyiségi jogi jogsértések súlya is lehet jelentős, annak ellenére, hogy azok szűk körben valósulnak meg.⁶⁵

4.2.2. A jogsértés ismétlődő jellege

Az „ismétlődő jelleg” egy zárószavazás előtt benyújtott módosító indítvány hatására került bele az elfogadott törvénybe.⁶⁶ A Ptk. kodifikációja mindenképpen elkerülendőnek tartotta és a jogirodalom is óva int attól, hogy a gyakorlat a büntető elemnek adjon hangsúlyt. Vékás Lajos a következőképpen vélekedik: „Félreértésnek kell tekinteni, mert téves irányvételre ösztönöz az elfogadott törvényszövegnek az a kitétele, amely szerint a sérelemdíj mértékét – egyebek mellett – a jogsértés „ismétlődő jellegére”, egy kimondottan büntetőjogi minősítő körülményre tekintettel kell megállapítani.”⁶⁷

Véleményem szerint a gyakorlat számára még nem letisztult, hogy milyen sarokpontokra is kellene fókuszálnia e kitétel mérlegelése során. Jól szemléltetik a dilemmát a következő példák:

A Szegedi Ítéltábla szerint fokozza a jogsértés súlyát valamint a büntető szankció szerepét a sérelemdíj

⁵⁹ Egri Törvényszék: 12.P.20.094/2016/84. szám: Perbeli esetben alperes és felperes egy 700 lakosú község polgármester-jelöltjei voltak. Alperes a 2014-es önkormányzati választásokra kiállított szórólapon tett kijelentésekkel 5 rendben megsértette a felperes becsületét és 2 rendben a jóhírnevét.

⁶⁰ Fővárosi Ítéltábla: 1.Pf.20.636/2016/5-II.: Perbeli esetben felperes ügyvédet az utcán arcul ütöttek. A nyomozás során felmerült a garázdaság gyanúja is. Az ügyészezen panasszal élt a gyanúsítással szemben, aminek az helyt adott, azonban az ügyvédi kamara a gyanúsítás miatt már elrendelte az előzetes vizsgálati eljárás lefolytatását. Az ítéltábla szerint azzal, hogy az alperes az ügyvédi kamarának küldött átiratában valótlán állította, hogy fennáll a garázdaság gyanúja megsértette a felperes jóhírnevét. Az ujj- és tenyérlenyomat, továbbá a képmás készítése iránti eljárással megsértette alperes rendőrség a felperes személyes szabadságát.

⁶¹ Kúria: Pfv.IV.20.471/2017/4.

⁶² Kúria: Pfv.IV.22.098/2016/6.

⁶³ Fővárosi Ítéltábla: 2.Pf.20.645/2017/5/II.: Az indoklás szerint a másodfokú bíróság figyelemmel volt arra is, hogy sérelemdíj visszatartó funkciójának is fokozottan érvényesülnie kell.

⁶⁴ További példák, amikor nyomatékosan értékeli a bíróság a széles körben elkövetett jogsértés: Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.450/2016/4/II., Szegedi Törvényszék: 7.P.20.903/2018/19.

⁶⁵ Fővárosi Ítéltábla: 2.Pf.20.164/2018/3/II. Az anonimizált ítéletből sajnos kitakarásra került, hogy milyen (véltetően nyomdafestéket nem tűrő) kifejezésekkel sértette meg az alperes levelében felperes becsületét.

⁶⁶ Alkotmányügyi, Igazságügyi és Ügyrendi Bizottság Bizottsági Módosító Javaslat, 2012. december 12. <https://www.parlament.hu/irom39/07971/07971-0215.pdf> (Utolsó letöltés: 2019. december 01.)

⁶⁷ VÉKÁS LAJOS: *Az új Polgári Törvénykönyvről*. In: Jogtudományi Közöny 2013/május, 225-242. pp.

megállapításánál, ha az alperes annak ellenére tanúsít ismételten jogsértő magatartást, hogy az általa használt kifejezésről a bíróság korábban már megállapította, hogy sérti felperes becsületét. Mérlegelése során a jogsértés fokához, gyakoriságához és a felróhatóság mértékéhez igazította a büntető szankció súlyát.⁶⁸ Tehát ebben az esetben a jogsértés ismétlődő jellege – jelesül ugyanaz a becsületsértő kifejezés használta – a jogsértés súlya körében kapott hangsúlyos szerepet. Fokozza a zavart, hogy indokolásában nem az ismétlődő jelleget, hanem a jogsértés gyakoriságát említi, mint a büntető funkció körében értékelendő szempontot, ami meggyőződésem szerint nem helytálló, hiszen itt egyértelműen ismétlődő, nem pedig gyakori cselekményről volt szó.

A Fővárosi Ítéltábla a jogsértés tartóssága oldaláról közelítette meg az ismétlődő jelleget és azt helyesen nem állapította meg, amikor a felperest ért sérelem egyetlen cselekménnyel, egyetlen levél megírásával és felperesnek való továbbításával valósult meg.⁶⁹ Ugyanakkor például a Szombathelyi Törvényszék szerint a jogsértés tartóssága a személyiségi jogi jogsértés súlyánál kell, hogy mérlegelési szempont legyen.⁷⁰

Mindezek alapján úgy gondolom, hogy teljesen szükségtelennek tűnik a törvényben külön kihangsúlyozni e tisztán büntető körülményt, hiszen, azokban az esetekben, ahol relevanciával bírhat a cselekmény ismétlődő jellege, ott a bíróságok megfelelően tudnák azt értékelni a jogsértés súlya körében, kvázi annak egy alkategóriájaként. Így elkerülhetők lettek volna az intézmény funkciója körüli elméleti és gyakorlati dilemmák.

Eddigi kutatásaim során olyan ítélettel nem találkoztam, ahol a bíróság kifejezetten nagy hangsúllyal értékelte volna a jogsértés ismétlődő jellegét, tehát maga a judikatúra is igyekszik a törvény adta keretek között óvatosan bánni e széles körben vitatott szempont értékelésével.

4.2.3. A felróhatóság

Aligha lehetni vitatni, hogy a felróhatóság fokának figyelembevétele a pönális funkcióhoz kapcsolódik. A felróhatóság, mint tudati kategória a jogsértő viszonyt fejezi ki a jogellenes magatartásához. A felróhatóság a polgári jogban az adott helyzetben általában elvárható magatartást jelenti: „Ha a Ptk. eltérő követelményt nem támaszt a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.”⁷¹

A sérelemdíj intézményét a jogalkotó rendszertanilag a kártérítési jogon kívül helyezte el, mégis szoros összefüggésben van vele, ugyanis a Ptk. nem alakított ki egy teljesen új felelősségi alakzatot, hanem visszautal a kártérítési jog szerinti általános vagy speciális felelősségi formákra. „A sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételeire – így a kimentés módjára is – a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni.”⁷² Tehát a sérelemdíj mind objektív, mind szubjektív szankció is lehet, mert a sérelemdíj fizetésre kötelezés alóli mentesülés feltételeit a jogsértő személyre irányadó (objektív vagy szubjektív) felelősségi rendszer alapján kell értékelni.⁷³ Elméletileg a kontraktuális és az általános deliktuális felelősség egyaránt szóba jöhet, azonban a gyakorlatban az utóbbi a gyakoribb (pl.: jóhírnév, becsület, képmás sérelme). Maga a felróhatóság vagy annak a hiánya az igényérvényesítés jogalapja tekintetében releváns, hacsak nem a felróhatóságtól független, objektív felelősségi alakzat irányadó a jogsértőre (pl.: veszélyes üzemi felelőssége a közlekedési balesetet okozó gépjármű vezetőjének). Ellenben a felróhatóság foka, már összecszerűséget alakító tényező: eltérő súllyal esik latba a szándékos, a súlyos vagy az enyhe gondatlansággal elkövetett jogsértés.

⁶⁸ Szegedi Ítéltábla: Pf.I.20.564/2017/3. szám: Perbeli esetben felperes polgármester, alperes önkormányzati képviselő. Egy Facebook csoportban „kibaszott köcsögnek” nevezte felperest, amiről jogerősen megállapította a bíróság, hogy sérti a felperes becsülethez fűződő személyiségi jogát. Később felperes saját oldalán őt „szarházi köcsögnek” nevezte. E kijelentése miatt 300 000 Ft sérelemdíj megfizetésére kötelezte a Tábla.

⁶⁹ Fővárosi Ítéltábla: 1.Pf.20.194/2015/3/II. szám

⁷⁰ Szombathelyi Törvényszék: 17.P.20.148/2016/18/I. szám. Perbeli esetben helyesebbnek tartottam volna jogsértés tartóssága helyett az azzal okozott sérelmek tartósságát a mérlegelés körébe vonni.

⁷¹ Ptk.: 1:4§ (1)

⁷² Ptk.: 2:52§ (3)

⁷³ Vö.: GÖRÖG MÁRTA 2018, 349–357, FUGLINSZKY ÁDÁM 2015, 829-830., FÉZER TAMÁS: 2011, 200. p.

A szándékos jogsértésre szinte mindig kitérnek indokolásukban a bíróságok és magasabb összeggel sújtják a jogsértőt, ha célzatosan, egyenes szándékkal jár el. Jelentős mértékű ugyanis az alperes magatartásának felróhatósága, ha kifejezetten lejáratási célzattal (ráadásul perbeli esetben oknyomozó újságíróként) tesz közzé olyan állításokat, amelyeknek a valóságát a per során még csak meg sem kíséri bizonyítani.⁷⁴ Szintén fokozza a felróhatóság mértékét, ha a jogsértő hasznot húzni szándékozik a jogsértő magatartásból, legyen az akár anyagi vagy akár politikai⁷⁵ haszon. Általában megállapítható, hogy a bulvárújságok anyagi haszonszerzés által követnek el személyiségi jogi jogsértéseket.⁷⁶

Nem csak a szándékosság, hanem a jogsértő személyétől függően a súlyos gondatlanság is összecszerűsége emelő tényező lehet: perbeli esetben a bíróság alperes kórház által tanúsított többszörös gondatlan magatartáshoz viszonyítottan állapított meg 3 000 000 Ft összegű sérelemdíjat.⁷⁷

Végső soron a felróhatóság hiányában elkövetett jogsértés is jogkövetkezmény alkalmazását vonja maga után, méghozzá az enyhébb erkölcsi-jogi jellegű objektív szankciókat.⁷⁸

5. Milyen funkciót tulajdonít a gyakorlat a sérelemdíjnak?

5.1. Minimális összeg problémája

A funkció-központú megközelítés befolyással van az összecszerűsége. A kérdés az, hogy mekkora az a minimális összeg, amely mellett a sérelemdíj még képes betölteni funkcióját, azaz a közvetett kompenzációt valamint a jogsértéstől visszatartó preventív hatását? A gyakorlat a korábban már kifejtett teleologikus értelmezés útján közelíti meg a kérdéskört. E szerint nem lehet sérelemdíjat alkalmazni abban az esetben, ha a megítélt összeg nem egyeztethető össze az intézmény személyiségi jogi jogvédelem rendszerében betöltött szerepével és a jogszabály Alaptörvény 28. cikkének megfelelő értelmezésével.⁷⁹

Perbeli esetben az elsőfokú bíróság 40 000 Ft sérelemdíjat ítélt meg, amiért az alperes egy hangfelvétel engedély nélküli rögzítésével megsértette felperes hangfelvételhez való jogát. A másodfokú bíróság a megállapított összeget a jogintézmény céljához képest méltatlanul alacsonynak találta és a magánjogi szankciós jellegre is tekintettel 100 000 Ft összegű sérelemdíjat tartott megfelelőnek az elszenvedett hátrány kompenzálására.⁸⁰ A funkció-analízis talaján állva a Fővárosi Ítéltábla is a teleologikus értelmezést tartotta szem előtt, amikor úgy érvelt, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított 50 000 Ft összegű marasztalás olyan minimális összeg, amely a sérelemdíj intézményét kiüresíti, hiszen annak megfelelő kompenzációs jellege és visszatartó ereje kell, hogy legyen.⁸¹ Véleményem szerint, Lábady Tamás szavaival élve, az intézmény rangját, komolyságát és méltóságát devalválta az az ítélezés, ahol a bíróság 25 000 Ft-ot látott alkalmasnak és egyben elegendőnek a sérelemdíjnak a részben elégtétel adását szolgáló, részben magánjogi büntetés funkciójának biztosítására.⁸² Jóllehet e téves döntés annak köszönhető, hogy közvetlen

⁷⁴ Debreceni Ítéltábla: Pf.I.20.211/2019/3. szám: Felperes az ország egyik legnagyobb mezőgazdasági cége. Alperes újságíró korrupcióval és adócsalással vádolta meg alaptalanul a társaságot. A kompenzációs és preventív funkcióra tekintettel 100 000 Ft-ot kellett fizetnie.

⁷⁵ Egri Törvényszék: 12.P.20.094/2016/84. szám: A haszonszerzési célzatot azzal összefüggésben értékelte, hogy a választási szórólapon tett személyiségi jogsértő kijelentések csökkentik felperes rivális polgármesterjelölt győzelmi esélyeit választásokon.

⁷⁶ Győri Ítéltábla: Pf.I.20.047/2018/5/I. szám. Perbeli esetben az napilap megsértette a felperesek magánélethez való személyiségi jogát azzal, hogy hozzájárulásuk nélkül jelentett meg egy cikket arról, hogy gyermeket várnak.

⁷⁷ Pécsi Ítéltábla: Pf.III.20.060/2017/4. szám: Felperes házastársát alperesi kórház ideggyógyászati osztályára szállították, mert zavart volt. Éjszaka 2 óra 40 perckor kikelt az ágyából azonban elesett és beverte a fejét. 6 óra 30 perckor már eszméletlen volt, de csak 7 óra 30 perckor végeztek nála CT vizsgálatot. 9 óra 20 perckor súlyos tudatzavart észleltek nála. 21-én elhunyt.

⁷⁸ FÉZER TAMÁS, 2011, 198.p.

⁷⁹ Fővárosi Ítéltábla: 32.Pf.21.106/2016/7-II.

⁸⁰ Kúria: Pfv.IV.20.426/2018/11: A Kúria szerint okszerű mérlegeléssel állapította meg a másodfok az összeget.

⁸¹ Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.586/2015/3/II. A Tábla 600 000 Ft-ra emelte fel a sérelemdíj mértékét.

⁸² Debreceni Törvényszék: 6.P.21.367/2014/12. szám: Perbeli esetben alperes egy Facebook csoportban többször is dehonesztálta felperes közös képviselő tevékenységét, különböző cifra jelzőkkel illette.

a Polgári Törvénykönyv hatályba lépését követően a bírói gyakorlat meglehetősen kiforratlan volt. Következésképp, ha az elszenvedett sérelem nem olyan mértékű, amely a sértett fél oldaláról pénzbeli ellensúlyozást, a jogsértő oldaláról pedig magánjogi szankciót igényelne, akkor sérelemdíj alkalmazásának nincsen helye.

Az általam feldolgozott ítéletanyagból arra a következtetésre lehet jutni, hogy legalább 100 000 Ft a sérelemdíj megítélhető összege. Mindössze egyetlen jogerős ítéletben találok 100 000 Ft alatti (50 000 Ft-os) marasztalással, azonban ott kizárólag az a többlétevényállási elem indokolta a sérelemdíj alkalmazását, hogy a sértő közlés ügyfélszolgálati viszonyban hangzott el, ellenkező esetben csak a becsületsértés megállapításának lett volna helye.⁸³

5.2. *A funkciók egymáshoz való viszonya gyakorlatban*

Ahogy láthattuk, reális veszélyként merült fel a sérelemdíjjal kapcsolatban, hogy a bírói gyakorlat – helytelenül – nem fogja megtartani a kompenzációs funkció primátusát, hanem a pönális jelleget helyezi majd túlzottan előtérbe. A judikatúra reagált és még a törvény hatályba lépését megelőzően született a sérelemdíj tárgyában a Fővárosi Ítéltáblának egy polgári kollégiumi véleménye, amely a két funkció egyensúlyára hívja fel a figyelmet: „Tekintettel kell lenni a pénzbeli marasztalás társadalmilag elismert céljára: arra, hogy a megítelt összeg valóságos elégtételt nyújtson a személyiségi jogsértéssel okozott hátrány, sérelem kielégítésére (kompenzáció), ugyanakkor az a jogsértés szankcionálására is alkalmas legyen.”⁸⁴

A legmarkánsabbban a következő, komoly jelentőségű döntésében oszlatta szét a Fővárosi Ítéltábla a kompenzációs funkció elsődlegessége körüli kételyeket:⁸⁵ A tényállás szerint a 14 felperes és az alperes szomszédok. Az alperes társasházának kertjében kettő kutyát tart, amelyek gazdájuk távollétében hangosan, bántóan ugatnak, zavarják a felperesi társasház lakóinak mindennapjait, munkájukat, pihenésüket. Felperesek keresetükben annak a megállapítását kérték, hogy az alperes azzal, hogy zavaróan hangos kutyákat tart a kertben és a kutyák ugatása ellen nem tesz semmit, megsértette a magánlakás zavartalan használatához és pihenéshez fűződő jogukat. Felperesek fejenként 150 000 Ft sérelemdíjat követeltek az alperestől. Az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy az alperes kutyáinak tartásával és annak módjával sértette meg a felperesek személyiségi jogait. I.-X. rendű felpereseknek, valamint a XII. és XIII. rendű felpereseknek fejenként 150 000 Ft, a XIV. rendű felperesnek 100 000 Ft, a XI. rendű felperes részére 80 000 Ft sérelemdíjat ítélt meg. A másodfok azt állapította meg, hogy az alperes kizárólag a kutyatartás módjával sértette meg felperes magánlakás. A sérelemdíj funkciójával kapcsolatban elvi élel kifejtette, hogy a sérelemdíj elégtétel, kompenzációs és magánjogi büntetés funkciót is betölt, ezeknek a funkcióknak pedig a fent ismertetett egyensúlyát a sérelemdíj alkalmazásakor meg kell őrizni. Nem alkalmazható a sérelemdíj olyan körülmények között, ahol a magánjogi szankció kompenzációs funkcióját elveszíti, ugyanakkor szinte kizárólag magánjogi büntetésként hat. (Jelen ügyre vetítve ez azt jelentette, hogy még egy alacsonyabb, fejenként 50 000 forintos sérelemdíj is súlyos büntetést eredményezne, a kompenzációra pedig egyáltalán nem lenne alkalmas.)

Az ilyenfajta „egyértelművé tétel” más bíróságok határozataiban is megjelenik: példának hozható a Debreceni Ítéltábla: a sérelemdíj elsődleges funkciója a jogsértés vagyoni elégtétellel történő közvetett kompenzációja, reparálása; e kompenzációs funkció mellett a sérelemdíj fizetésre kötelezésnek nyilvánvalóan lehet/van prevenció funkciója is.^{86 87}

⁸³ Debreceni Ítéltábla: Pf.I.20.473/2018/8. szám: Perbeli esetben alperes a gázszolgáltató ügyfélszolgálatosa. Felperes fogyasztó és alperes között telefonos szóváltás alakult ki, amikor az alperes azt mondta: “beteg ez az ember”.

⁸⁴ A Fővárosi Ítéltábla Polgári Kollégiuma 1/2013. (VI. 17.) számú határozatával elfogadott kollégiumi véleménye a nem vagyoni kártérítés/sérelemdíj megtérítése iránti követelések elbírálásának a polgári perben felmerülő egyes kérdésekről.

⁸⁵ Fővárosi Ítéltábla: 32.Pf.21.106/2016/7-II.

⁸⁶ Debreceni Ítéltábla: Pf.I.20.473/2018/8. szám.

⁸⁷ További példák: Fővárosi Törvényszék: P. 2018/5/I. ; Pécsi Ítéltábla: Pf.VI.20.059/2017/4. szám; Debreceni Ítéltábla: Pf.I.20.413/2018/4. szám

Tehát pont került a funkciók körül folyó egyik legfőbb vita végére, azzal, hogy egyértelműen deklarálva lett a bíróságok által: a sérelemdíjat elsődlegesen és kizárólagosan nem lehet magánjogi büntetésként megítélni, valamint egymáshoz való viszonyukban a kompenzáció élvez primátust.

A bíróságok konzekvensen betartják ezt a szabályt és még olyan esetekben sem helyezkednek a jogalap tekintetében a pönális funkció talajára, amikor talán a leginkább indokoltnak tűnhetne az elkövetőt a magánjog eszközeivel megbüntetni és visszatartani a további jogsértések elkövetésétől. Ez pedig az az esetkör, amikor a jogsértő cselekménye önmagában kimeríthetné egy bűncselekmény törvényi tényállását, azonban büntetőbírói ítélet valamilyen okból (pl.: bizonyítékok hiánya) nem születik.⁸⁸ A Pécsi Ítéltábla egy előtte lévő ügyben a megítélt 600 000 Ft sérelemdíjat prevenció funkció bármiféle említése nélkül azzal indokolta, hogy az elszenvedett hátrányos megkülönböztetés, megalázó, megszegyenítő hatású szexuális zaklatás olyan súlyú és hatású jogsértést okozott felperesek számára, amelynek másnemű előnnyel történő kompenzálására a megítélt összeg feltétlenül szükséges.⁸⁹ Ezek alapján látható, hogy még véletlenül sem ruházzák fel magukat a polgári jogi tanácsok egyfajta „pót-büntetőbírói” szerepkörrel.

5.3. *A három jellemző verzió*

Kutatásaim alapján az egyedi tényállásoktól függően három különböző variációt lehet felállítani. Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy objektív mérce a funkció-analízis során az immateriális sérelmek sajátosságai miatt nem állítható fel.

5.3.1. Az alapeset

Tulajdonképpen alapesetnek tekinthető, amikor a jogalkalmazó mind a két funkcióhoz tartozó szempontokat mérlegelési körébe vonja és az összeget úgy kalkulálja ki, hogy az alkalmas legyen a kompenzációs valamint az elégtételi/prevenció funkciókat betölteni. A Győri Ítéltábla a felperes terhességét engedély nélkül nyilvánosságra hozó alperest 600 000 Ft megfizetésére kötelezte és úgy indokolta döntését, hogy a sérelemdíj kompenzációs funkciója mellett – a marasztalás összegéből is kitéően – érvényesülnie kell a sérelemdíj magánjogi büntetés jellegének.⁹⁰ A Pécsi Ítéltábla egy aknába bezuhant felperes esetében a jogsértés súlya és a felróhatóság mértéke mellett a felperes sérüléseit, azok gyógytartamát, a káridőponti ár- és értékviszonyok mellett 800 000 Ft sérelemdíjat talált alkalmasnak mind a sérelemdíj kompenzációs, mind pedig magánjogi büntetés funkciójának betöltésére.⁹¹

Kérdés, hogy a prevenció körében mekkora az az összeg, amely hatékony visszatartó erőt tud képviselni a jogsértő irányába? Ha magánszemély jogsértőről beszélünk, akkor használhatónak tetszik az a megközelítés, amelyet a Pécsi Ítéltábla alkalmazott egy ügyben: Helybenhagyta az elsőfok által megítélt 150 000 Ft-ot, amely meghaladja az alperes 1 havi jövedelmét, erre figyelemmel megalapozott következtetést lehet levonni arra, hogy a megítélt összeg, azon túl, hogy az okozott nem vagyoni sérelmeket megfelelően kompenzálja, elegendő az alperes visszatartására a konkrét jogsértés megismétlésétől, újabb elkövetésétől.⁹²

Természetesen a bíróságok ítéletükben nem úgy határozzák meg a végösszeget, hogy megadják külön a reparálásra és külön a magánjogi büntetésre szánt értéket, majd ezeket csak egyszerűen összeadják. Így nem tudunk következtetést levonni arra nézve, hogy a végeredmény miként és mennyiben tartja vissza az

⁸⁸ Pécsi Ítéltábla: Pf.III.20.194/2017/4. szám: Perbeli esetben felperest lovagolás közben az alperesek gépjárművel üldözték, felperes lova elé vágta, többször is próbált kitérni a gépkocsi elől, de folyamatosan követték, a ló még meg is sérült egy felágaskodás alkalmával. Az ügyészség alperesekkel szemben vádat emelt, de a bíróság nem látott elég bizonyítékot annak megállapításához, hogy bűncselekmény történt.

⁸⁹ Pécsi Ítéltábla: Pf.III.20.034/2018/4. szám: Perbeli esetben felperes munkáltató szexuális tartalmú, megszegyenítő, obszcén és trágár kifejezésekkel illette alperes közfoglalkoztatottakat. Némelyikük mellét és fenekét is fogdosta.

⁹⁰ Győri Ítéltábla: Pf.I.20.047/2018/5/I. szám

⁹¹ Pécsi Ítéltábla: Pf.VI.20.111/2016/3. szám: Perbeli esetben felperes az alperesi kórház tulajdonában álló épület mellett kialakított csapadékvíz-elvezető járdán haladt, amikor egy nem megfelelően rögzített aknafedélre lépett és a 70 cm mély aknába zuhant. Bal felkarcsontja eltört.

⁹² Pécsi Ítéltábla: Pf.III.20.069/2017/4. szám

alperest (valamit a társadalom valamennyi tagját) a további jogsértésektől, mindenesetre magánszemély esetében helyesnek és követendőnek tartom, hogy figyelembe vesszük annak jövedelemét, vagyoni-anyagi viszonyait.

Más a helyzet akkor, ha a károkozó egy szervezet (tipikusan sajtóorgánumok, médiaszolgáltatók). Náluk a cél, hogy produktumaikkal minél nagyobb közönséget érjenek el, ezért mérlegelhetnek úgy az olvasóért, fogyasztóért folytatott harc során, hogy számukra megéri közölni a személyiségi jogot sértő tartalmat, kvázi „bevállalni” a marasztaló ítéletet, hiszen akár a sérelemdíjként potenciálisan megállapított összeg sokszorosát kereshetik meg. Habár, összefüggésben a jogintézmény prevenció céljával, érezhetően a magasabb összegek irányába mozdul el a gyakorlat,⁹³ véleményem szerint egy jellemzően 6 számjegyű összeg megfizetése nem tud kellő visszatartó erőt képviselni ilyen esetekben, ugyanakkor a kirívóan magas összegek pedig a káron szerzés tilalmába ütköznének a sérelmet szenvedett részéről.⁹⁴

5.3.2. Csak kompenzáció

Nem kizárt – és ezt számos ítélet is alátámasztja – hogy a bíróság kizárólag az elszenvedett sérelmeket kívánja kiegyenlíteni, azaz csak kompenzál (a bíróságok más kifejezéseket is használhatnak: például „sérelem orvoslása”, vagy „sérelemmel arányban álló”). Például a Fővárosi Törvényszék az alperessel szemben 400 000 Ft-ot szabott ki, mivel egy internetes portálon közzétett cikkel megsértette felperes magántitokhoz és személyes adatok védelméhez való személyiségi jogait. A sérelemdíj mértékének meghatározás körében a bíróság a jogsértés felperesre gyakorolt hatása, a jogsértés elkövetésének száma, súlya és a felróhatóság mértéke alapján foglalt állást abban a kérdésben, a sérelemdíjként megjelölt összeg mennyiben alkalmas a sérelem kompenzálására, azzal mennyiben áll arányban.⁹⁵ A Fővárosi Ítélet tábla például 1 750 000 Ft-ot tartott alkalmasnak arra, hogy kompenzálja a felperes esetében az alperesek által elkövetett jogsérelem miatti hírnévrontást.^{96 97}

Zsákutcába kerül a prevenció/elégtétel a jogalap és az összecszerűség tekintetében az olyan tényállásoknál, ahol a büntetés-tartalmú összeget nem a károsult, hanem annak felelősségbiztosítója fizetné meg, hiszen az a társasággal szemben nyilvánvalóan nem szolgálná a megelőzés célját. Ezekben az esetekben is csak a kompenzációra hivatkozik az ítélezés.⁹⁸

Vannak olyan megrázó tényállások, ahol egy tragikus baleset a személyiség teljes megsemmisüléséhez vezet: a Győri Ítélet tábla előtt lévő jogesetben a középkorú családapa felperes egy autó utasaként szenvedett el közúti balesetet. Ennek következtében „emberi ronccsá” vált, mivel nyaktól lefelé lebénult, széklet- és vizelettartó képességét elvesztette, önellátásra és önkiszolgálásra teljesen képtelenné vált, folyamatos felügyeletre szorul, közel 100%-os egészségkárosodást szenvedett el, pszichés fájdalmi elképzelhetetlenek, az életet szenvedésként éli meg. Az alperes felelősségbiztosító által már korábban megfizetett 15 000 000 Ft mellé a Tábla még 15 000 000 Ft-ot látott szükségesnek és elégségesnek a felperes által elszenvedett hátrányok kompenzálására.⁹⁹ Osztom Lábady Tamás véleményét, mely szerint ilyen tényállás mellett a reparatív és prevenció funkciók egyaránt kiüresednek. „A kompenzáció azért, mert az elveszett értékek objektíve és szubjektíve is kompenzálhatatlanná válnak, az elégtétel pedig azért mert annak fenntartása itt nyíltan a magánbüntetés elismerését jelenti.”¹⁰⁰

A magánjog legfőbb funkciója a helyreállítás, kiigazítás, ezzel szemben a büntetőjog célja a represszió,

⁹³ Vö.: GÖRÖG MÁRTA, 2018, 349–357,

⁹⁴ Lásd fentebb: A prevenció funkció elvi problémái

⁹⁵ Fővárosi Törvényszék: P.23764/2017/8. szám

⁹⁶ Fővárosi Ítélet tábla: 32.Pf.20.257/2018/4-II.: Perbeli esetben felperes közszereplő, akinek a cégével kapcsolatban több alperesi médium is azt állította, hogy kapcsolatban van egy, az 1990-es évek leszámolásaival összehozható cégével.

⁹⁷ További példák: Szegedi Törvényszék: P.1.P.20.167/2018/4.; Szolnoki Törvényszék: P.20506/2018/20; Fővárosi Törvényszék P.24780/2017/14

⁹⁸ Például: Győri Törvényszék: P.20.889/2015/41. szám; Győri Ítélet tábla Pf.I.20.183/2017/4. szám; Pécsi Ítélet tábla: Pf.VI.20.059/2017/4. szám

⁹⁹ Győri Ítélet tábla: Pf.I.20.183/2017/4. szám

¹⁰⁰ LÁBADY TAMÁS: *A nem vagyoni kártérítés újabb bírói gyakorlata*, Budapest, 1992. 16-25.

prevenció. A korábbiakban láttuk, hogy a kétszeres értékelés tilalmának elve miatt nem elfogadható a sérelemdíj magánjogi büntetés funkciójának érvényesítése akkor, ha az elkövetővel szemben már felléptek a büntetőjog eszközeivel, különösen, ha pénzbüntetés megfizetésére kötelezték.¹⁰¹ A Szegedi Ítéltábla egy – ebből a szempontból – rendkívül jelentős ítéletében rögzítette, hogy a sérelemdíj büntetési céljának figyelembevétele az összegszerűség meghatározása során a ne bis in idem elvébe ütközne abban az esetben, ha a bűncselekményt is megvalósító személyiségi jogot sértő magatartás miatt megtörtént a jogsértő büntetőjogi felelősségre vonása. Ilyen esetekben kizárólag a kompenzációs cél szem előtt tartásával határozható meg a felperes javára megítélhető sérelemdíj mértéke, azaz azt kell vizsgálni, hogy mekkora az az összeg, amely hozzávetőlegesen ellentételezi azt az immateriális sérelmet, amelyet a felperes a jogsértés következtében elszenvedett.¹⁰² (Az ügy érdekessége, hogy az első- és másodfok is 100 000 – 100 000 Ft-ot állapított meg sérelemdíjként, azonban az elsőfok indokolásában hangsúlyosan kiemelte a sérelemdíj büntető jellegét, rámutatva, hogy célja annak elérése, hogy a sérelem okozója a jövőben jogkövető magatartást tanúsítson.)

Kutatásaim alapján az mondható, hogy a gyakorlat következetesen ügyel e garanciális jellegű szabály betartására: például a Pécsi Ítéltábla kizárólag a felperest ért nem vagyoni hátrány kompenzálására, mint jogalap, ítélte meg a sérelemdíjat, miután az alperes bűnösségét rágalmazás vétségében jogerősen kimondták és 1 évre próbára bocsátották.¹⁰³

5.3.3. Erőtéljes prevenció

Végül a harmadik esetkör, amikor az ügy egyedi megítélésétől függően a sérelemdíj prevenció jellege jobban kidomborodik, anélkül, hogy kizárólagosan érvényesülne. Leggyakrabban akkor fordul elő, ha a prevenció funkciók körében értékelendő valamelyik szempontot kifejezetten hangsúlyosan kell értékelni. (pl.: súlyos fokú a felróhatóság, vagy tartós, széles körben megvalósuló jogsértésről van szó). Így például:

Felperes politikus arról nyilatkozott, hogy kötelezővé tenné a 12-18 éves korosztály számára a drogtesztet. Erre elindul felperes és alperes (aki maga is politikus) között egy kölcsönös üzengetés a közösségi médiában, amelynek során alperesnek azzal volt problémája, hogy felperes nem vállalja, hogy korábban már fogyasztott kábítószer. Alperes közzétett egy olyan képet is, ami felperest látszólag meglehetősen csapzott állapotban láttatja, azonban azt egy nyilvános közéleti szereplése során készült videóból vágta ki szándékosan torzító, megtevesztő szándékkal. A bíróság a jóhírnév sérelmét nem, hanem csak a képmáshoz való jog sérelmét állapította meg, azonban a felperes által hivatkozott hátrányok kizárólag a jóhírnév megsértéséhez kapcsolódtak. A Fővárosi Törvényszék szerint tekintettel arra, hogy az ügyben a sérelemdíj kompenzációs jellege nem dominál, a bíróság a sérelemdíj összegét nem állapította meg jelentős mértékben, azonban megállapítása során figyelemmel volt arra, hogy az alperesnek politikusként tisztában kellett lennie azzal, hogy az általa közzétett képmás torzítotttnak minősül.¹⁰⁴

6. Összegzés

Egy empirikus jellegű kutatás végeztével akkor lehet adekvát választ adni egy központi kérdésre, ha a kutató minél több gyakorlati példából – esetünkben bírósági ítéletből – szerez magának releváns információt, tudást. Természetesen a sérelemdíj tárgyában meghozott összes ügydöntő bírósági határozat feldolgozása nem képezheti részét jelen munkának, azonban az általam elemzett nagyobb mennyiségű

¹⁰¹ Lásd fentebb: A prevenció funkció elvi problémái

¹⁰² Szegedi Ítéltábla: Pf.II.20.316/2018/4. szám: Perbeli esetben: Felperes a férj, alperes az anyuka. Házasságukból 2 gyermek született, viszonyuk feszültségekkel teli. Az egyik kiskorú gyermek egy egyesületi Facebook oldalra kiírta panaszait az apukájával kapcsolatban (pl.: „elfenekel?,” „örjögési rohamai vannak,” ”majdnem földhöz vágta az öcsémet” stb...) Az egyesület eltávolította bejegyzést, az anyuka azonban már megosztotta azt saját oldalán. Alperes bűnösségét jogerősen kimondták rágalmazás vétségében és 1 évre próbára bocsátották.

¹⁰³ Pécsi Ítéltábla: Pf. III. 20.011/2018/4. szám: Perbeli esetben felperes polgármester több jóhírnév-sértő kifejezéssel illette alperes önkormányzati-képviselőt egy nyilvános testületi ülésen. 400 000 Ft sérelemdíjat kell fizetnie.

¹⁰⁴ Fővárosi Törvényszék: 21598/2015/11. 700 000 Ft sérelemdíj megfizetésére kötelezte a bíróság alperest.

ítélet alapján megfelelő rálátásunk lehet az uralkodó joggyakorlatra, ahhoz, hogy határozott állásfoglalást tudjunk megfogalmazni.

Összegezve az eddigieket és megválaszolva kutatásom fő kérdését, leszögezhető, hogy a judiaktúra jogalap tekintetében, egységesen a kompenzációs funkció talaján áll. A sérelemdíjra a bírák – összhangban annak elsődleges funkciójával – elsősorban az elszennvedett immateriális sérelmeket orvosló, az elvesztett életörömök pótlására szolgáló jogintézményként tekintenek és a fentebb részletezésre került jogirodalmi aggodalmak és lehetséges veszélyek ellenére nem térítették el azt a polgári jog elveivel összeegyeztethetetlen magánjogi büntetés felé, ugyanis sérelemdíjat kizárólag prevenció alapon nem ítélnék meg. Előfordul, hogy egy kirívóan súlyos, tartós jogsértés esetén előtérbe kerül a visszatartó jelleg, azonban az esetek döntő részében a prevenció funkció kizárólag a marasztalás összegének kialakítása során nyer értékelést, méghozzá – értelemszerűen – összegszerűséget emelő tényezőként.

Attól függetlenül, hogy a közzétett ítéletek mind anonimizáltak, több tényállás vonatkozásában is „beazonosítható” volt akár a felperes, akár az alperes személye, tekintve, hogy a személyiségi jogsértések a magánjog olyan részét képezik, melyek széleskörű közérdeklődésre tarthatnak számot. Ismert hazai lapok, médiatartalom-szolgáltatók rendszeresen szerepelnek visszatérően alperesi pozícióban, ami felveti a kérdést, hogy eredményes tud-e lenni a prevenció funkció. Az ítéletekből nem derült ki, hogy a teljes végösszeg mekkora részét teszi ki az alapnak tekintendő kompenzációs, és mekkora részét az azt megemelő prevenció összeg, továbbá azt is ritkán taglalta a bíróság, hogy milyen megfontolások alapján tartaná az adott összeget hatékony visszatartó erővel bírónak.¹⁰⁵ Nyilvánvalóan az efféle, túlzottan részletesnek is nevezhető indokolás nem várható el a jogalkalmazótól, azonban kétségtelen, hogy könnyedén megválaszolható lenne az előbb feltett kérdés, valamint tisztább képet kaphatnánk arról, hogy a jövőbeni jogsértések tekintetében mennyiben bír valódi visszatartó erővel a sérelemdíj.

Alapvető elvárás a bíróságok felé, hogy valamennyi előttük lévő jogesetet külön-külön, mindig az adott ügy specifikumait figyelembe véve ítéljenek meg, azonban megfigyelhetők kvázi „tipikus”, rendszeresen visszatérő marasztaló összegek, mint például 100 000; 300 000; vagy 500 000 Ft. Mindenféleképpen elkerülendőnek tartom, hogy a gyakorlat esetleg a jövőben egy előzetesen megvont zsinórmérték, előre kimunkált keretrendszer alapján értékeljen egy-egy személyiségi jogi jogsértést, figyelmen kívül hagyva a tényállások egyedi értékelésének követelményét.

Felhasznált források

Felhasznált szakirodalom:

Alkotmányügyi, Igazságügyi és Ügyrendi Bizottság Bizottsági Módosító Javaslat, 2012. december 12.
<https://www.parlament.hu/irom39/07971/07971-0215.pdf>

Fézer Tamás: *A nem vagyoni (erkölcsi) sérelmek megítélése a polgári jogban*, Budapest, 2011.

Fuglinszky Ádám: *Kártérítési jog*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2015.

Görög Márta: *A nem vagyoni kártérítés összege* In: Tóth Károly (szerk.): *Tanulmányok Dr. Bessenyei Lajos egyetemi tanár 70. születésnapjára*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2007. 203-215. pp. (Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica; Tom. 69.)

Görög Márta: *Az immateriális elégtétel újabb jelenségei, mint a személyhez fűződő jogok dinamikájának „mércei”* In: Fuglinszky Ádám – Klára Annamária (szerk.): *Európai jogi kultúra*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2012.

Görög Márta: *Miként ítélhető meg a megítélhetetlen?* In: Homoki Nagy Mária (főszerk.): *Ünnepi kötet Dr. Nagy Ferenc egyetemi tanár 70. születésnapjára*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2018. (Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica; Tom. 81.)

Kengyel Miklós: *Magyar polgári eljárásjog*, Osiris Kiadó, Budapest 2010.

Lábady Tamás: *A nem vagyoni kártérítés újabb bírói gyakorlata*, Budapest, 1992. 16-25.

¹⁰⁵ Lásd fentebb: 26. o.

Lábady Tamás: *Sérelemdíj versus nem vagyoni kártérítés*. In: Állam- és Jogtudomány 2016/1.

Molnár Ambrus: *A sérelemdíj elméleti és gyakorlati kérdései*, Kúriai határozatok, 2013/7.

Petrik Ferenc (főszerk.): *Polgári jog (Bevezető és záró rendelkezések, az ember mint jogalany, öröklési jog) – Az új Ptk. magyarázata I/VI*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2014.

Petrik Ferenc: *Sérelemdíj*. In: Petrik Ferenc (szerk.): *Polgári Jog – Kommentár a gyakorlat számára* (a 2013. évi V. tv., az új Ptk. kommentárja). I. kötet. Második könyv, harmadik rész. Budapest, 2013.

Sólyom László: *A személyiségi jogok elmélete*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1983.

Új Ptk. Tanácsadó Testületének Véleményei: <https://kuria-birosag.hu/hu/ptk>

Vékás Lajos: *Az új Polgári Törvénykönyvről*. In: Jogtudományi Közlöny 2013/május.

Vékás Lajos: *Sérelemdíj – fájdalomdíj: Gondolatok az új Ptk. reformjavaslatáról a német jog újabb fejleményei tükrében*. In: Magyar Jog, 2005, 52. évf., 4. sz.

Felhasznált jogforrások:

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről 2:52§

34/1992 (VI. 1.) AB határozat

Fővárosi Ítéltábla Polgári Kollégiuma 1/2013. (VI. 17.) számú határozatával elfogadott kollégiumi véleménye

Hivatkozott bírósági ítéletek:

Miskolci Törvényszék: 13.P.20.811/2017/28.

Fővárosi Törvényszék: P. 24.780/2017/14.

Fővárosi Törvényszék: P.23.319/2017/25.

Fővárosi Törvényszék: P.21.338/2017/16

Fővárosi Törvényszék: P. 20.18/5/I.

Fővárosi Törvényszék: P.23.764/2017/8

Fővárosi Törvényszék: P. 21.598/2015/11.

Szolnoki Törvényszék 6.P.21.142/2015/29.

Szolnoki Törvényszék: P.20.506/2018/20;

Egri Törvényszék: 12.P.20.094/2016/84.

Kaposvári Törvényszék: 20.P.20.883/2016/14.

Szombathelyi Törvényszék: 17.P.20.148/2016/18/I

Győri Törvényszék: P.20.889/2015/41

Győri Törvényszék: Pf.I.20.081/2015/3/I

Szegedi Törvényszék: 7.P.20.903/2018/19.

Szegedi Törvényszék: P.1.P.20.167/2018/4.

Debreceni Törvényszék: 6.P.21.367/2014/12.

Pécsi Ítéltábla: Pf.VI.20.111/2016/3.

Pécsi Ítéltábla: Pf.VI.20.059/2017/4.

Pécsi Ítéltábla: Pf.VI.20.164/2018/5.

Pécsi Ítéltábla: Pf.III.20.194/2017/4.

Pécsi Ítéltábla: Pf.VI.20.007/2019/4.
Pécsi Ítéltábla: Pf.III.20.009/2019/3
Pécsi Ítéltábla: Pf.III.20.060/2017/4
Pécsi Ítéltábla: Pf.III.20.034/2018/4.
Pécsi Ítéltábla: Pf.III.20.069/2017/4.
Pécsi Ítéltábla: Pf. III. 20.011/2018/4.
Győri Ítéltábla: Pf.I.20.183/2017/4.
Győri Ítéltábla: Pf.I.20.047/2018/5/I.
Debreceni Ítéltábla: Pf.I.20.791/2018/6.
Debreceni Ítéltábla: Pf.I.20.256/2019/4.
Debreceni Ítéltábla: Pf.I.20.211/2019/3.
Debreceni Ítéltábla: Pf.I.20.473/2018/8
Debreceni Ítéltábla: Pf.I.20.413/2018/4.
Fővárosi Ítéltábla: 32.Pf.21.106/2016/7-II.
Fővárosi Ítéltábla: 1.Pf.20.636/2016/5-II.:
Fővárosi Ítéltábla: 2.Pf.20.645/2017/5/II.:
Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.450/2016/4/II.,
Fővárosi Ítéltábla:2.Pf.20.164/2018/3/II.
Fővárosi Ítéltábla: 1.Pf.20.194/2015/3/II.
Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.586/2015/3/II
Fővárosi Ítéltábla: 32.Pf.20.257/2018/4-II
Szegedi Ítéltábla: Pf.I.20.564/2017/3.
Szegedi Ítéltábla: Pf.II.20.316/2018/4.
Kúria: Pfv.IV.22.098/2016/6.
Kúria: Pfv.IV.20.471/2017/4.
Kúria: Pfv.IV.20.426/2018/11